ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 9.12.2025
COM(2025) 748 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με την επανεξέταση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125, της 16ης Ιανουαρίου 2019, για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το εμπόριο αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για α) τη θανατική ποινή και β) βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία διέπεται από τον κανονισμό (ΕΕ) 2019/125[1] (στο εξής: κανονισμός). Ο κανονισμός, ο οποίος εκδόθηκε το 2005, αντικατοπτρίζει την ισχυρή δέσμευση της ΕΕ για την εξάλειψη των βασανιστηρίων και της θανατικής ποινής.

Ο κανονισμός της ΕΕ κατά των βασανιστηρίων έχει συμβάλει στην κάλυψη μεγάλου κενού στους ελέγχους του εμπορίου με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα. Θέσπισε πρωτοφανείς, δεσμευτικούς εμπορικούς περιορισμούς σε σχέση με μια σειρά αντικειμένων τα οποία συχνά δεν περιλαμβάνονται σε στρατιωτικούς καταλόγους, καταλόγους ειδών διπλής χρήσης ή άλλους καταλόγους στρατηγικού ελέγχου των εξαγωγών. Ο κανονισμός έχει επιδοκιμαστεί ευρέως από διεθνείς φορείς προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: για παράδειγμα, η ειδική εισηγήτρια του ΟΗΕ για τα βασανιστήρια ανέφερε ότι ο κανονισμός αποτελεί «θετικό παράδειγμα περιφερειακού πλαισίου που στοχεύει αντικείμενα τα οποία προορίζονται για βασανιστήρια ή άλλη κακομεταχείριση[2]».

Το 2016 ο κανονισμός και, ειδικότερα, οι διαδικαστικές του διατάξεις τροποποιήθηκαν ουσιωδώς. Το 2019 ο κανονισμός κωδικοποιήθηκε. Το 2011, το 2014, το 2020 και το 2025 εκδόθηκαν κατ' εξουσιοδότηση πράξεις για την επικαιροποίηση ή την επέκταση των παραρτημάτων του κανονισμού.

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 32 του κανονισμού, η παρούσα έκθεση παρέχει πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή και τον αντίκτυπο του κανονισμού την περίοδο από το 2020 έως τα μέσα του 2025. Στην έκθεση εξετάζονται ειδικότερα οι ακόλουθοι τομείς: τροποποιήσεις του κανονισμού μέσω κατ' εξουσιοδότηση πράξεων· εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο· απαιτήσεις παροχής πληροφοριών· δραστηριότητες της συντονιστικής ομάδας κατά των βασανιστηρίων, καθώς και δραστηριότητες των πολιτών της Ένωσης στο εξωτερικό σε σχέση με τον κανονισμό. Η παρούσα έκθεση παρέχει επίσης επισκόπηση βασικών δεδομένων στο πλαίσιο του κανονισμού και αξιολογεί την εφαρμογή του κανονισμού σε σχέση με τις βασικές αρχές της συνάφειας, της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας, της συνοχής και της ενωσιακής προστιθέμενης αξίας.

2. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2019/125

2.1 Στόχος και κύριες διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125

Στόχος του κανονισμού είναι η παρεμπόδιση, αφενός, της θανατικής ποινής και, αφετέρου, των βασανιστηρίων και άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας σε τρίτες χώρες.

Για τον σκοπό αυτόν, ο κανονισμός θεσπίζει περιορισμούς σε σχέση με το εμπόριο με τρίτες χώρες. Ειδικότερα, ο κανονισμός:

[1] Κανονισμός (ΕΕ) 2019/125, της 16ης Ιανουαρίου 2019, για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία (ΕΕ L 30 της 31.1.2019, σ. 1).
[2] A/78/324 της 24.8.2023.

i. απαγορεύει τις εισαγωγές, τις εξαγωγές και τη διαμετακόμιση προς, από και μέσω της ΕΕ, αντικειμένων τα οποία στην πράξη χρησιμοποιούνται μόνο για τη θανατική ποινή ή για βασανιστήρια (και τα οποία απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ). Απαγορεύεται επίσης η παροχή τεχνικής βοήθειας σχετικής με τα αντικείμενα αυτά, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης στη χρήση τους. Επιπλέον, απαγορεύεται η διαφήμιση αντικειμένων αυτού του είδους στο διαδίκτυο, την τηλεόραση, το ραδιόφωνο ή σε εμπορικές εκθέσεις·

ii. καθορίζει ότι για τα αντικείμενα (που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ) τα οποία είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν για τέτοιους σκοπούς, αλλά μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για άλλους νόμιμους σκοπούς (επιβολή του νόμου), απαιτείται προηγούμενη άδεια εξαγωγής, η οποία χορηγείται κατά περίπτωση· η εν λόγω άδεια απαιτείται επίσης και για την παροχή τεχνικής βοήθειας ή μεσιτικών υπηρεσιών σχετικών με τα αντικείμενα αυτής της κατηγορίας. Το παράρτημα ΙΙΙ δεν περιλαμβάνει: α) πυροβόλα όπλα που διέπονται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 258/2012[3]· β) είδη διπλής χρήσης που διέπονται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 428/2009[4]· γ) αντικείμενα που διέπονται από την κοινή θέση 2008/944/ΚΕΠΠΑ[5]·

iii. ρυθμίζει το εμπόριο αντικειμένων —χημικών ή φαρμακευτικών ουσιών (παράρτημα IV)— που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή (π.χ. προϊόντα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την εκτέλεση ανθρώπων με θανατηφόρο ένεση). Τα αντικείμενα αυτά προστέθηκαν στον κατάλογο αντικειμένων που υπόκεινται σε εξαγωγικούς ελέγχους το 2011. Θεσπίστηκε χωριστό είδος άδειας (στο εξής: ενωσιακή γενική άδεια εξαγωγής) για τον έλεγχο των εξαγωγών των αναισθητικών χημικών ουσιών αυτού του είδους και για την αποτροπή της μεταφοράς τους για χρήση σε εκτελέσεις με θανατηφόρο ένεση, χωρίς όμως να περιορίζεται το εμπόριο αυτών των χημικών ουσιών για ιατρική και κτηνιατρική χρήση ή άλλους νόμιμους σκοπούς[6]. Όταν η εξαγωγή φαρμάκων απαιτεί άδεια εξαγωγής σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό και η εξαγωγή υπόκειται επίσης σε υποχρέωση άδειας σύμφωνα με διεθνείς συμβάσεις που διέπουν τα ναρκωτικά φάρμακα και τις ψυχοτρόπους ουσίες, όπως η σύμβαση του 1971 για τις ψυχοτρόπους ουσίες, τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιήσουν ενιαία διαδικασία για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που τους επιβάλλονται βάσει του παρόντος κανονισμού και της σχετικής σύμβασης.

Η διαμετακόμιση (μεταφορά εντός του τελωνειακού εδάφους της ΕΕ μη ενωσιακών αντικειμένων τα οποία διέρχονται από το τελωνειακό έδαφος της Ένωσης με προορισμό τρίτες χώρες) των αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ απαγορεύεται. Η

[3] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 258/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαρτίου 2012, για την εφαρμογή του άρθρου 10 του πρωτοκόλλου των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με την καταπολέμηση της παράνομης κατασκευής και διακίνησης πυροβόλων όπλων, των εξαρτημάτων τους, των μερών τους και των πυρομαχικών, το οποίο επισυνάπτεται στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος («πρωτόκολλο των ΗΕ για τα πυροβόλα όπλα»), και για τη θέσπιση άδειας εξαγωγής, μέτρων εισαγωγής και διαμετακόμισης για πυροβόλα όπλα, μέρη και εξαρτήματά τους και πυρομαχικά (ΕΕ L 94 της 30.3.2012, σ. 1).

[4] Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 428/2009 του Συμβουλίου, της 5ης Μαΐου 2009, περί κοινοτικού συστήματος ελέγχου των εξαγωγών της μεταφοράς, της μεσιτείας και της διαμετακόμισης ειδών διπλής χρήσης (ΕΕ L 134 της 29.5.2009, σ. 1).

[5] Κοινή θέση 2008/944/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου για τον καθορισμό κοινών κανόνων που διέπουν τον έλεγχο των εξαγωγών στρατιωτικής τεχνολογίας και εξοπλισμού (ΚΕΠΠΑ) (2020/C 85/01) (ΕΕ C 85 της 13.3.2020, σ. 1).

[6] Άρθρο 20 και παράρτημα V του κανονισμού.

διαμετακόμιση των ελεγχόμενων αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ γενικά δεν απαγορεύεται, ωστόσο απαγορεύεται σε περίπτωση που ο οικονομικός φορέας που εκτελεί τη διαμετακόμιση αντικειμένων «γνωρίζει ότι οποιοδήποτε μέρος ενός φορτίου των εν λόγω αντικειμένων προορίζεται να χρησιμοποιηθεί για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία σε τρίτη χώρα».

Ο κανονισμός δεν ρυθμίζει την εισαγωγή στην ΕΕ ή τη μεταφορά μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ εξοπλισμού που χρησιμοποιείται για σκοπούς επιβολής του νόμου και συναφών αντικειμένων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για νόμιμους σκοπούς επιβολής του νόμου αλλά που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν καταχρηστικά για βασανιστήρια και άλλη κακομεταχείριση. Επίσης, ο κανονισμός δεν απαγορεύει τη μεταφορά εντός της ΕΕ αντικειμένων που εκ φύσεως προορίζονται για καταχρηστική χρήση ή ακατάλληλων αντικειμένων.

Ο κανονισμός είναι νομικά δεσμευτικός και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ· επιβάλλει υποχρεώσεις στους «εξαγωγείς», όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 2 στοιχείο ιδ). Τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή και την επιβολή του κανονισμού. Οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, όπως ορίζονται στο παράρτημα Ι του κανονισμού, είναι επιφορτισμένες με την παρακολούθηση της συμμόρφωσης προς τις απαγορεύσεις και τις απαιτήσεις αδειοδότησης του κανονισμού και οι τελωνειακές αρχές είναι υπεύθυνες για τον έλεγχο, στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, της συμμόρφωσης των εξαγόμενων ή εισαγόμενων αντικειμένων με τις απαιτήσεις του κανονισμού.

Ο κανονισμός απαιτεί από τα κράτη μέλη να δημοσιεύουν ετήσιες εκθέσεις δραστηριοτήτων με λεπτομερή στοιχεία σχετικά με τις σχετικές αιτήσεις και άδειες. Περιλαμβάνει περαιτέρω μέτρα που έχουν ως στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας και την αποτροπή της καταστρατήγησης, από ένα κράτος μέλος, της άρνησης χορήγησης άδειας εξαγωγής από άλλο κράτος μέλος. Περιλαμβάνει επίσης διατάξεις με τις οποίες διευκολύνεται η τακτική επανεξέταση και τροποποίηση των καταλόγων των απαγορευμένων και ελεγχόμενων αντικειμένων, παρέχοντας στα κράτη μέλη της ΕΕ τη δυνατότητα να απευθύνουν δεόντως αιτιολογημένο αίτημα προς εξέταση στην Επιτροπή.

2.2 Περιορισμοί του εμπορίου: βασικό μέσο για την πρόληψη των βασανιστηρίων και την παρεμπόδιση της θανατικής ποινής

Το άρθρο 5 της *Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*, το άρθρο 7 του *Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα*, το άρθρο 3 της *Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών* και ιδίως η *Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των βασανιστηρίων ή άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας*, προβλέπουν την ανεπιφύλακτη και συνολική απαγόρευση των βασανιστηρίων και κάθε άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής συμπεριφοράς ή τιμωρίας.

Το 2022 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών (ΓΣΗΕ) κάλεσε όλα τα κράτη «*να λάβουν κατάλληλα αποτελεσματικά νομοθετικά, διοικητικά, δικαστικά και άλλα μέτρα για την πρόληψη και την απαγόρευση της παραγωγής, του εμπορίου, της εξαγωγής, της εισαγωγής και της χρήσης εξοπλισμού που δεν έχει άλλη πρακτική χρήση εκτός από την επιβολή βασανιστηρίων ή άλλης*

σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας[7]».

Η απόλυτη απαγόρευση των βασανιστηρίων που κατοχυρώνεται στις συμβάσεις των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα αντικατοπτρίζεται, σε επίπεδο ΕΕ, στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης)[8]. Το άρθρο 2 παράγραφος 2 του Χάρτη ορίζει ότι κανείς δεν μπορεί να καταδικαστεί στην ποινή του θανάτου ούτε να εκτελεστεί. Το άρθρο 4 του Χάρτη ορίζει ότι κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε βασανιστήρια ούτε σε απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχείριση.

Παρά τις υποχρεώσεις που υπέχουν τα κράτη δυνάμει του διεθνούς δικαίου, εξακολουθούν να τελούνται πράξεις βασανιστηρίων και άλλης κακομεταχείρισης σε όλο τον κόσμο. Τα τελευταία έτη, η διεθνής κοινότητα αναγνωρίζει ολοένα και περισσότερο την ανάγκη για ρύθμιση και περιορισμό του εμπορίου ορισμένου εξοπλισμού που χρησιμοποιείται για σκοπούς επιβολής του νόμου, ώστε να διασφαλιστεί ότι τα αντικείμενα αυτά δεν χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια ή άλλη κακομεταχείριση. Τα τελευταία έτη οι εκκλήσεις της κοινωνίας των πολιτών για λήψη περαιτέρω μέτρων με στόχο τη ρύθμιση και τον περιορισμό των εν λόγω αντικειμένων αυξήθηκαν και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ο κανονισμός της ΕΕ αποτέλεσε έμπνευση για τη σύσταση της παγκόσμιας συμμαχίας για την καταπολέμηση του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια (στο εξής: παγκόσμια συμμαχία), η οποία δημιουργήθηκε το 2017 και η προεδρία της ασκείται από κοινού από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Αργεντινή και τη Μογγολία. Στόχος της είναι να καταστήσει σημαντικά δυσχερέστερο, σε διεθνές επίπεδο, το εμπόριο αντικειμένων που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν, ή που μπορούν να χρησιμοποιηθούν, για τη θανατική ποινή και για βασανιστήρια. Με την προσχώρησή τους στην παγκόσμια συμμαχία, οι χώρες δεσμεύονται, μεταξύ άλλων, να λάβουν αποτελεσματικά μέτρα, μέσω της θέσπισης εθνικής νομοθεσίας και της αποτελεσματικής επιβολής της, ώστε να περιορίσουν το εμπόριο αντικειμένων που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια και για τη θανατική ποινή.

Με το ψήφισμα που εξέδωσε η ΓΣΗΕ το 2019 με πρωτοβουλία της παγκόσμιας συμμαχίας[9], ανατέθηκε στον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ η έκδοση έκθεσης στην οποία θα παρουσιάζονται οι απόψεις των κρατών μελών σχετικά με τη σκοπιμότητα και το πιθανό πεδίο εφαρμογής μιας σειράς επιλογών για τη θέσπιση κοινών διεθνών προτύπων όσον αφορά το εμπόριο αντικειμένων που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια και για τη θανατική ποινή[10]. Με το ψήφισμα ανατίθεται επίσης σε ομάδα κυβερνητικών εμπειρογνωμόνων των Ηνωμένων Εθνών (UNGEE) η διερεύνηση επιλογών για τη θέσπιση κοινών διεθνών προτύπων όσον αφορά το εμπόριο αντικειμένων που σχετίζονται με βασανιστήρια. Η έκθεση[11], η οποία παρουσιάστηκε το 2022, προβάλλει ένα ισχυρό επιχείρημα υπέρ της θέσπισης από τη ΓΣΗΕ μιας προορατικής διαδικασίας για την καταπολέμηση του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια, με σκοπό τη ρύθμιση του εμπορίου αντικειμένων που σχετίζονται με βασανιστήρια.

Τον Οκτώβριο του 2023 η ειδική εισηγήτρια των Ηνωμένων Εθνών για τα βασανιστήρια παρουσίασε στην τρίτη επιτροπή της ΓΣΗΕ τη θεματική έκθεση με τίτλο «The global trade in weapons, equipment and devices used by law enforcement and other public authorities that are capable of inflicting torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment» [Το παγκόσμιο εμπόριο όπλων, εξοπλισμού και συσκευών που χρησιμοποιούνται από τις αρχές

[7] Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών της 15ης Δεκεμβρίου 2022, A/RES/77/209, Βασανιστήρια και άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία.
[8] ΕΕ C 202 της 7.6.2016, σ. 389.
[9] A/RES/73/304, εκδόθηκε από τη Γενική Συνέλευση στις 28.6.2019.
[10] A/74/969 της 28.7.2020.
[11] A/76/850 της 31.5.2022.

επιβολής του νόμου και άλλες δημόσιες αρχές και που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για βασανιστήρια και άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία][12]. Η έκθεση περιλαμβάνει παράρτημα στο οποίο προσδιορίζεται ο εξοπλισμός που εκ φύσεως προορίζεται για καταχρηστική χρήση και ο οποίος θα πρέπει να απαγορευθεί· και ένα δεύτερο παράρτημα το οποίο αφορά τον εξοπλισμό που χρησιμοποιείται για σκοπούς επιβολής του νόμου ο οποίος θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί καταχρηστικά για βασανιστήρια και του οποίου το εμπόριο θα πρέπει να ρυθμιστεί. Εκτός από τη σύσταση που απευθύνει προς τα κράτη να επανεξετάσουν και να τροποποιήσουν τις εθνικές τους νομοθεσίες και διαδικασίες όσον αφορά τα απαριθμούμενα αντικείμενα, η ειδική εισηγήτρια ζητεί επίσης να αναπτυχθεί ένα διεθνές μέσο για την καταπολέμηση του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια, με σκοπό τη συμπλήρωση και την ενίσχυση των υφιστάμενων υποχρεώσεων για την απαγόρευση και την πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλης κακομεταχείρισης ή τιμωρίας. Τον Απρίλιο του 2024 δύο άλλες ειδικές διαδικασίες του ΟΗΕ εξέδωσαν παρόμοια έκκληση, τονίζοντας ότι «τα κράτη θα πρέπει να επανεξετάσουν και να τροποποιήσουν τις εθνικές νομοθεσίες και διαδικασίες για να παύσουν και να απαγορεύσουν την παραγωγή, το εμπόριο και τη χρήση εργαλείων και εξοπλισμού που παραβιάζουν το δικαίωμα στην αξιοπρέπεια, τη ζωή, την ασφάλεια και την ελευθερία»[13].

Η σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με μέτρα κατά του εμπορίου αντικειμένων που χρησιμοποιούνται για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια και άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία, η οποία εκδόθηκε από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης το 2021[14], αντικατοπτρίζει σε μεγάλο βαθμό τον κανονισμό της ΕΕ[15]. Συνιστά στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης να απαγορεύσουν το εμπόριο αντικειμένων και εξοπλισμού που εκ φύσεως προορίζονται για καταχρηστική χρήση· να ρυθμίσουν και να αδειοδοτήσουν την εξαγωγή και τη διαμετακόμιση ορισμένων φαρμακευτικών χημικών προϊόντων· και να θέσουν σε εφαρμογή αποτελεσματικά εθνικά μέτρα ελέγχου των εξαγωγών και της διαμετακόμισης όσον αφορά το εμπόριο αντικειμένων και εξοπλισμού που χρησιμοποιούνται για σκοπούς επιβολής του νόμου και μπορούν να χρησιμοποιηθούν καταχρηστικά από αξιωματούχους για βασανιστήρια και άλλη απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία. Η σύσταση περιλαμβάνει τρία προσαρτήματα στα οποία παρατίθενται τα εξής: i) απαγορευμένα αντικείμενα και εξοπλισμός που εκ φύσεως προορίζονται για καταχρηστική χρήση· ii) φαρμακευτικές χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται σε εκτελέσεις με θανατηφόρο ένεση, η εξαγωγή και η διαμετακόμιση των οποίων θα πρέπει να ρυθμιστούν και να αδειοδοτηθούν· και iii) ελεγχόμενα αντικείμενα και εξοπλισμός που ενδέχεται να έχουν νόμιμες χρήσεις για την επιβολή του νόμου σύμφωνα με τα διεθνή και περιφερειακά πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν καταχρηστικά για βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία. Η σύσταση ενθαρρύνει επίσης όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης να προσχωρήσουν στην παγκόσμια συμμαχία για την καταπολέμηση του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια. Κατά τον χρόνο σύνταξης της παρούσας

[12] A/78/324 της 24.8.2023.

[13] UN experts call for international torture-free trade agreement (Έκκληση εμπειρογνωμόνων του ΟΗΕ για σύναψη διεθνούς συμφωνίας για την καταπολέμηση του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια) | Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

[14] CM/Rec(2021) 2.

[15] Combatting torture globally: Council of Europe's Recommendation inspired by EU's 'Anti-Torture' Regulation - Service for Foreign Policy Instruments (Καταπολέμηση των βασανιστηρίων σε παγκόσμιο επίπεδο: Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης εμπνευσμένη από τον κανονισμό της ΕΕ κατά των βασανιστηρίων — Υπηρεσία Μέσων Εξωτερικής Πολιτικής).

έκθεσης, όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης εκτός από τρία είναι μέλη της παγκόσμιας συμμαχίας[16].

2.3 Επανεξέταση του κανονισμού 2019/125 (άρθρο 32)

Σύμφωνα με το άρθρο 32 του κανονισμού, η Επιτροπή υποχρεούται να υποβάλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο, έως τις 31 Ιουλίου 2020 και στη συνέχεια ανά πενταετία, πλήρη έκθεση σχετικά με την εφαρμογή και τον αντίκτυπο του κανονισμού, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει προτάσεις τροποποίησής του. Ο κανονισμός ορίζει ότι κατά την εν λόγω επανεξέταση αξιολογείται η ανάγκη συμπερίληψης των δραστηριοτήτων πολιτών της Ένωσης στο εξωτερικό.

Τα κράτη μέλη οφείλουν να παρέχουν στην Επιτροπή όλα τα κατάλληλα στοιχεία για την εκπόνηση της εν λόγω έκθεσης. Η έκθεση περιλαμβάνει ειδικές ενότητες σχετικά με τη συντονιστική ομάδα κατά των βασανιστηρίων που συγκροτείται δυνάμει του κανονισμού (άρθρο 31) και τις δραστηριότητές της, οι οποίες παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη δυνάμει του άρθρου 33 παράγραφος 1 (κυρώσεις).

2.3.1 Έκθεση του 2020 σχετικά με την επανεξέταση του κανονισμού

Η πρώτη έκθεση επανεξέτασης υποβλήθηκε από την Επιτροπή[17] το 2020 και καλύπτει τις δραστηριότητες του 2017, του 2018 και του 2019. Η έκθεση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο κανονισμός κάλυψε ένα κενό στους ενωσιακούς ελέγχους του εμπορίου οι οποίοι βασίζονται στα ανθρώπινα δικαιώματα και συνέβαλε αποφασιστικά στην προαγωγή του σεβασμού της ανθρώπινης ζωής και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Μολονότι, σύμφωνα με την αξιολόγηση, ο κανονισμός εφαρμόζεται με ικανοποιητικό τρόπο, η έκθεση επισήμανε ότι το πεδίο εφαρμογής του θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις εξελίξεις στην τεχνολογία και στην αγορά και να λαμβάνει υπόψη τις αλλαγές στο είδος της χρήσης, και την κατάχρηση, του εξοπλισμού που χρησιμοποιείται για σκοπούς επιβολής του νόμου. Αναφέρθηκε επίσης η δυνατότητα παροχής καθοδήγησης σχετικά με την πρακτική εφαρμογή ορισμένων πτυχών του κανονισμού, καθώς και η διερεύνηση τρόπων για μεγαλύτερη παρακολούθηση των παραβάσεων και της τελικής χρήσης των εξαγόμενων αντικειμένων, καθώς και η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού, συμπεριλαμβανομένης της διενέργειας αξιολογήσεων κινδύνου.

Τέλος, η Επιτροπή πρότεινε τη σύσταση ομάδας εμπειρογνωμόνων, μεταξύ άλλων από συναφείς μη κυβερνητικές οργανώσεις, διεθνείς οργανισμούς, την ακαδημαϊκή κοινότητα και τη βιομηχανία, για την παροχή συμβουλών στην Επιτροπή σχετικά με την ενίσχυση της εφαρμογής του κανονισμού.

2.3.2 Έκθεση επανεξέτασης 2025: Πεδίο εφαρμογής της παρούσας έκθεσης

Η παρούσα έκθεση, η δεύτερη του είδους της, παρέχει πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή και τον αντίκτυπο του κανονισμού από το 2020 έως τη δημοσίευση του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2025/928 της Επιτροπής της 21ης Μαΐου 2025[18]. Ωστόσο, για ορισμένες πτυχές της εφαρμογής του κανονισμού, και συγκεκριμένα για τις άδειες εξαγωγής και τις εργασίες της συντονιστικής ομάδας κατά των βασανιστηρίων (βλ. ενότητες 3.2, 3.3, 3.4, 3.5),

[16] Το Αζερμπαϊτζάν, η Ανδόρα και η Τουρκία δεν είναι επί του παρόντος μέλη της παγκόσμιας συμμαχίας για την καταπολέμηση του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια.
[17] COM(2020) 343 final της 30.7.2020.
[18] ΕΕ L, 2025/928.

η έκθεση θα καλύπτει τις δραστηριότητες έως το τέλος του 2024, καθώς τα δεδομένα που σχετίζονται με το 2025 υποβάλλονται από τα κράτη μέλη μόλις το 2026.

Στην έκθεση επίσης αξιολογείται η εφαρμογή του κανονισμού σε σχέση με τις βασικές αρχές της συνάφειας, της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας, της συνοχής και της ενωσιακής προστιθέμενης αξίας. Η εν λόγω αξιολόγηση επικεντρώνεται στο αν ο κανονισμός επιτυγχάνει τους κύριους στόχους του και στο αν έχουν προκύψει νέες προκλήσεις από το 2020. Στόχος είναι να προσδιοριστεί ευκολότερα αν απαιτείται η λήψη περαιτέρω μέτρων για την αντιμετώπιση τυχόν αδυναμιών που εντοπίζονται.

3. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ

3.1 Κανονιστικό πλαίσιο

Ο κανονισμός εκδόθηκε αρχικά ως κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1236/2005 για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία. Εκδόθηκε στις 27 Ιουνίου 2005 και άρχισε να ισχύει στις 30 Ιουλίου 2006[19]. Η τελευταία τροποποίηση εγκρίθηκε στις 21 Μαΐου 2025 (βλ. ενότητα 3.1.2).

Ο κανονισμός κωδικοποιήθηκε ως κανονισμός (ΕΕ) 2019/125 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Ιανουαρίου 2019, για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία[20].

3.1.1 Εκχώρηση εξουσιοδότησης στην Επιτροπή

Σύμφωνα με το άρθρο 29 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125, ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις για την τροποποίηση των παραρτημάτων I, II, III, IV, V, VI VII, VIII και IX του κανονισμού. Το άρθρο 29 παράγραφος 2 του κανονισμού προβλέπει ότι «η εξουσιοδότηση ανανεώνεται σιωπηρά για περιόδους ίδιας διάρκειας, εκτός αν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο προβάλουν αντιρρήσεις το αργότερο εντός τριών μηνών πριν από τη λήξη της κάθε περιόδου». Σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του κανονισμού, η Επιτροπή εξέδωσε στις 22 Φεβρουαρίου 2021 έκθεση σχετικά με τις εξουσίες που της έχουν ανατεθεί[21], στην οποία υποστήριξε ότι θα παρατείνει την εξουσία έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση πράξεων για περαιτέρω περίοδο πέντε ετών και κάλεσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να λάβουν υπόψη την εν λόγω έκθεση.

3.1.2 Τροποποιήσεις του κανονισμού

Ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις για την τροποποίηση του καταλόγου των αντικειμένων που είτε απαγορεύονται είτε ελέγχονται.

Κατά την περίοδο αναφοράς, ο κανονισμός τροποποιήθηκε τρεις φορές με κατ' εξουσιοδότηση πράξεις, δύο φορές το 2020 και μία το 2025.

Με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2020/621 της Επιτροπής, της 18ης Φεβρουαρίου 2020[22], τροποποιήθηκαν το παράρτημα I (με επικαιροποίηση των καταχωρίσεων αρκετών

[19] ΕΕ L 200 της 30.7.2005, σ. 1.
[20] ΕΕ L 30 της 31.1.2019, σ. 1.
[21] COM(2021) 75.
[22] ΕΕ L 144 της 7.5.2020, σ. 1.

αρμόδιων αρχών) και το παράρτημα V (με την προσθήκη της Γκάμπιας και της Μαδαγασκάρης στον κατάλογο χωρών προορισμού για τις οποίες ισχύει η ενωσιακή γενική άδεια εξαγωγής) του κανονισμού.

Με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2021/139 της Επιτροπής, της 4ης Δεκεμβρίου 2020[23], τροποποιήθηκαν τα παραρτήματα I και V του κανονισμού, ώστε να ληφθεί υπόψη η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ένωση[24].

Με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2025/928 της Επιτροπής, της 21ης Μαΐου 2025[25], τροποποιήθηκαν τα παραρτήματα II και III του κανονισμού.

Όπως επισημαίνεται στην έκθεση επανεξέτασης της Επιτροπής του 2020, ο κατάλογος των αντικειμένων που περιγράφονται στα παραρτήματα του κανονισμού πρέπει να επικαιροποιείται προκειμένου να ανταποκρίνεται στις αλλαγές στη διεθνή αγορά ασφάλειας, στις αλλαγές στη φύση της χρήσης, και στην κατάχρηση, του εξοπλισμού επιβολής του νόμου, καθώς και στις αναδυόμενες τάσεις και προκλήσεις που σχετίζονται με τη θανατική ποινή, τα βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία.

Οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις έχουν εισαγάγει νέα εργαλεία για την επιβολή του νόμου στην αγορά ασφάλειας. Ταυτόχρονα, οι πράξεις βασανιστηρίων και άλλες μορφές κακομεταχείρισης όχι μόνο είναι διαδεδομένες σε χώρους κράτησης, αλλά τελούνται συχνά και σε συνθήκες εκτός κράτησης, όπως στο πλαίσιο της αστυνόμευσης συναθροίσεων[26]. Ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2025/928 της Επιτροπής, της 21ης Μαΐου 2025, εξετάζει τις τάσεις αυτές, επεκτείνοντας τις κατηγορίες αντικειμένων που απαριθμούνται στα παραρτήματα II και III του κανονισμού.

Ο προαναφερόμενος κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός της Επιτροπής βασίζεται κυρίως στα συμπεράσματα της έκθεσης επανεξέτασης της Επιτροπής του 2020, σε εκτενείς διαβουλεύσεις με τη συντονιστική ομάδα κατά των βασανιστηρίων, στις εργασίες της άτυπης ομάδας εμπειρογνωμόνων της Επιτροπής για την εφαρμογή του κανονισμού, σε εκθέσεις της ειδικής εισηγήτριας των Ηνωμένων Εθνών για τα βασανιστήρια, ιδίως στη θεματική έκθεση του 2023 που αναφέρεται στην ενότητα 2.2, καθώς και σε μη κυβερνητικές οργανώσεις με εμπειρογνωσία στον συγκεκριμένο τομέα.

3.1.3 Εθνικά μέτρα εφαρμογής

Ο κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος. Ως εκ τούτου, οι διατάξεις του σχετικά με τις απαγορεύσεις εισαγωγών και εξαγωγών εφαρμόζονται στο TARIC[27]. Με τον τρόπο αυτόν διασφαλίζεται η ομοιόμορφη εφαρμογή σε ολόκληρο το τελωνειακό έδαφος της ΕΕ. Τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι υπεύθυνα για την

[23] ΕΕ L 43 της 8.2.2021, σ. 5.

[24] Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 4 του πρωτοκόλλου για τις Ιρλανδία / Βόρεια Ιρλανδία (ΕΕ CI 384/1 της 12.11.2019), οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που παρατίθενται στο παράρτημα 2 του πρωτοκόλλου εφαρμόζονται επίσης στο Ηνωμένο Βασίλειο και εντός αυτού σε σχέση με τη Βόρεια Ιρλανδία. Στο παράρτημα 2 σημείο 47 του πρωτοκόλλου περιλαμβάνεται ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/125 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Ιανουαρίου 2019, για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία (κωδικοποίηση).

[25] ΕΕ L, 2025/928.

[26] https://fpi.ec.europa.eu/news/eus-fight-against-torture-and-other-ill-treatment-working-towards-torture-free-trade-2025-05-21_el.

[27] Το ενοποιημένο δασμολόγιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί μια πολυγλωσσική βάση δεδομένων στην οποία ενσωματώνονται όλα τα μέτρα που συνδέονται με την τελωνειακή, την εμπορική και τη γεωργική νομοθεσία της ΕΕ. Βλ. κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2658/87 του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 1987, για τη δασμολογική και στατιστική ονοματολογία και το κοινό δασμολόγιο (ΕΕ L 256 της 7.9.1987).

εφαρμογή του. Τα κράτη μέλη έχουν την ευθύνη να αποφασίζουν, κατά περίπτωση, αν θα χορηγήσουν άδεια εξαγωγής ή αν θα απορρίψουν αίτηση για τη χορήγηση άδειας για τα ελεγχόμενα αντικείμενα που απαριθμούνται στα παραρτήματα III και IV του κανονισμού.

Προκειμένου να αποφευχθεί η καταστρατήγηση, ο κανονισμός επιβάλλει στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών την υποχρέωση να ενημερώνουν όλες τις αρμόδιες αρχές των υπόλοιπων κρατών μελών και την Επιτροπή όποτε απορρίψουν την έκδοση άδειας ή ακυρώσουν υφιστάμενη άδεια. Συνεπώς, όταν ένα κράτος μέλος της ΕΕ εξετάζει το ενδεχόμενο να χορηγήσει άδεια για πράξη «ουσιαστικά πανομοιότυπη» με πράξη αναφερόμενη σε αίτηση χορήγησης άδειας που είχε απορριφθεί από άλλο κράτος μέλος κατά την προηγούμενη τριετία, οφείλει να διαβουλευθεί με το κράτος μέλος που είχε λάβει την απόφαση για την απόρριψη της αίτησης. Εάν, παρόλα αυτά, χορηγηθεί άδεια, το κράτος μέλος που τη χορήγησε οφείλει να παράσχει στην Επιτροπή και σε όλα τα κράτη μέλη λεπτομερή εξήγηση σχετικά με τους λόγους της απόφασής του. Κατά την αξιολόγηση μιας αίτησης, οι αρχές οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη εκτιμήσεις σχετικά με την προβλεπόμενη τελική χρήση και τον κίνδυνο εκτροπής της για παράνομους σκοπούς.

Τα κράτη μέλη δεν χορηγούν άδεια «όταν υπάρχουν εύλογες υπόνοιες ότι τα αντικείμενα του παραρτήματος III ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν για την επιβολή βασανιστηρίων ή άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, συμπεριλαμβανομένης σωματικής τιμωρίας δυνάμει δικαστικής απόφασης, από αρχή επιβολής του νόμου ή οιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο» ή να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή σε τρίτη χώρα.

Στον κανονισμό απαριθμούνται οι ακόλουθες πηγές πληροφοριών για την καθοδήγηση των αρχών κατά τη λήψη των αποφάσεών τους[28]:

- υφιστάμενες διεθνείς δικαστικές αποφάσεις,
- πορίσματα των αρμοδίων οργάνων των Ηνωμένων Εθνών, του Συμβουλίου της Ευρώπης και της ΕΕ,
- εκθέσεις της ευρωπαϊκής επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης και τιμωρίας και του ειδικού εισηγητή των Ηνωμένων Εθνών για τα βασανιστήρια και άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία.

Άλλες πληροφορίες που μπορούν να λαμβάνουν υπόψη οι αρχές στο πλαίσιο της λήψης αποφάσεων περιλαμβάνουν:

- υφιστάμενες εθνικές δικαστικές αποφάσεις,
- εκθέσεις που καταρτίζονται από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, και
- πληροφορίες σχετικά με περιορισμούς εξαγωγών των αντικειμένων που απαριθμούνται στα παραρτήματα II και III που εφαρμόζονται από τη χώρα προορισμού.

Τα ίδια κριτήρια εφαρμόζονται για τη λήψη απόφασης σε σχέση με αιτήσεις που αφορούν την παροχή μεσιτικών υπηρεσιών ή τεχνικής βοήθειας.

Κατά την περίοδο αναφοράς (2020-2024), τα κράτη μέλη κοινοποίησαν στην Επιτροπή 42 αποφάσεις απόρριψης. Λεπτομερή στοιχεία σχετικά με τις άδειες εξαγωγής που εκδόθηκαν και τις σχετικές αιτήσεις που απορρίφθηκαν κατά την περίοδο αναφοράς παρέχονται στην ενότητα 3.6.

Βάσει του άρθρου 23 του κανονισμού, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών καλούνται επίσης να καταχωρίζουν σε βάση δεδομένων της Επιτροπής όλα τα στοιχεία που αφορούν τις

[28] Το άρθρο 12 του κανονισμού προβλέπει έναν μη εξαντλητικό κατάλογο των πηγών που θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα κράτη μέλη κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τις αιτήσεις για άδειες εξαγωγής.

αποφάσεις με τις οποίες αρνήθηκαν να χορηγήσουν άδεια εξαγωγής. Η βάση δεδομένων, δηλαδή το ηλεκτρονικό σύστημα ειδών διπλής χρήσης (DUeS), ταυτοποιεί την οικεία αρμόδια αρχή της ΕΕ, τον τελικό προορισμό, το σχετικό αντικείμενο, την περιγραφή του αντικειμένου και το όνομα του παραλήπτη και του τελικού χρήστη.

Ο κανονισμός καθορίζει έναν μηχανισμό για την προσθήκη αντικειμένων στο παράρτημα ΙΙ, το παράρτημα ΙΙΙ και το παράρτημα ΙV, παρέχοντας τη δυνατότητα στα κράτη μέλη της ΕΕ να υποβάλουν δεόντως αιτιολογημένο αίτημα προς εξέταση στην Επιτροπή. Η Επιτροπή δεν έλαβε κανένα αίτημα αυτού του είδους κατά την περίοδο αναφοράς.

Πέραν της απαρίθμησης των αντικειμένων των οποίων το εμπόριο απαγορεύεται ή ελέγχεται, ο κανονισμός περιλαμβάνει επίσης διατάξεις που επιτρέπουν στα κράτη μέλη της ΕΕ να θεσπίζουν αυτόνομα περαιτέρω εθνικά μέτρα για τον έλεγχο του εμπορίου ορισμένων πρόσθετων αντικειμένων.

Σύμφωνα με το άρθρο 10 του κανονισμού, τα κράτη μέλη μπορούν να εγκρίνουν ή να διατηρούν εθνικά μέτρα σε σχέση με περιορισμούς στη μεταφορά, τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, την ασφάλιση ή αντασφάλιση και την εν γένει διαφήμιση ή προώθηση σε σχέση με αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 14 του κανονισμού, τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν απαγόρευση εξαγωγής και εισαγωγής πεδών (ποδών), αλυσίδων πρόσδεσης περισσοτέρων του ενός ατόμων και φορητών συσκευών ηλεκτροσόκ. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να επιβάλλουν απαίτηση άδειας για την εξαγωγή χειροπεδών διαστάσεων μεγαλύτερων των προβλεπομένων.

Επιπλέον, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ενημερώνουν την Επιτροπή για τις δραστηριότητές τους στο πλαίσιο του κανονισμού, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού των αιτήσεων που ελήφθησαν. Η ετήσια έκθεση της Επιτροπής στηρίζεται στις πληροφορίες που παρέχουν τα κράτη μέλη, μεταξύ άλλων και μέσω των εθνικών εκθέσεων που εκπονούνται σύμφωνα με το άρθρο 26 παράγραφος 3. Κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, η Επιτροπή εξέδωσε εκθέσεις σχετικά με τις άδειες που χορήγησαν και τις άδειες που αρνήθηκαν να χορηγήσουν τα κράτη μέλη το 2020[29], το 2021[30], το 2022[31], το 2023[32] και το 2024 για εξαγωγές αντικειμένων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για βασανιστήρια ή για τη θανατική ποινή[33]. Το δεύτερο εξάμηνο του 2026 αναμένεται να εκδοθεί έκθεση σχετικά με τις άδειες εξαγωγής για το έτος 2025.

3.2 Δραστηριότητες της συντονιστικής ομάδας κατά των βασανιστηρίων

Η συντονιστική ομάδα κατά των βασανιστηρίων (στο εξής: ATCG) συστάθηκε κατόπιν της τροποποίησης του κανονισμού το 2016[34] και η λειτουργία της συνίσταται στο να «εξετάζει κάθε ζήτημα που αφορά την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού». Η ATCG, η οποία τελεί υπό την προεδρία της Επιτροπής, χρησιμεύει ως βήμα για την ανταλλαγή πληροφοριών, μεταξύ των εκπροσώπων κρατών μελών και της Επιτροπής, σχετικά με διοικητικές πρακτικές. Επιπλέον, κατά την κατάρτιση των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, η Επιτροπή πραγματοποιεί

[29] COM(2021) 632 final της 14.10.2021.
[30] COM(2022) 567 final της 31.10.2022.
[31] COM(2023) 689 final της 8.11.2023.
[32] COM(2024) 529 final της 19.11.2024.
[33] COM(2019) 445 final της 1.10.2019.
[34] Κανονισμός (ΕΕ) 2016/2134 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Νοεμβρίου 2016, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1236/2005 του Συμβουλίου για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία, ΕΕ L 338 της 13.12.2016, σ. 1.

διαβουλεύσεις με την ATCG σύμφωνα με τις αρχές που καθορίζονται στη διοργανική συμφωνία της 13ης Απριλίου 2016 για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου[35].

Κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, η ATCG πραγματοποίησε δέκα συνεδριάσεις[36].

Σύμφωνα με το άρθρο 31 παράγραφος 4 του κανονισμού, η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τις δραστηριότητες, τις έρευνες και τις διαβουλεύσεις που διεξάγει η ATCG. Κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς που καλύπτει η παρούσα έκθεση, η Επιτροπή εξέδωσε εκθέσεις που καλύπτουν τις δραστηριότητες της ATCG για τα έτη 2020[37], 2021[38], 2022[39], 2023[40] και 2024[41]. Το δεύτερο εξάμηνο του 2026 αναμένεται να εκδοθεί έκθεση σχετικά με τις δραστηριότητες της ATCG για το έτος 2025.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, η ATCG πραγματοποίησε τεχνικές ανταλλαγές σχετικά με τα διαθέσιμα εργαλεία στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων της Επιτροπής, δηλαδή το ηλεκτρονικό σύστημα ειδών διπλής χρήσης (DUeS), ένα ασφαλές και κρυπτογραφημένο σύστημα που δημιουργήθηκε για να διευκολύνει τις εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για ζητήματα ελέγχου των εξαγωγών να ανταλλάσσουν πληροφορίες με την Επιτροπή. Το άρθρο 23 παράγραφος 5 του κανονισμού απαιτεί από τις αρμόδιες αρχές να χρησιμοποιούν αυτό το σύστημα για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις περιπτώσεις απόρριψης αίτησης για άδεια εξαγωγής (οι οποίες αναφέρονται ως «άρνηση»).

Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 48, η ATCG εξέτασε τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις για την τροποποίηση των παραρτημάτων του κανονισμού, τις οποίες πρότεινε η Επιτροπή κατά την περίοδο αναφοράς (βλ. ενότητα 3.1.2 ανωτέρω). Το 2020 η ομάδα συζήτησε την κατ' εξουσιοδότηση πράξη για την τροποποίηση του παραρτήματος Ι του κανονισμού, η οποία εκδόθηκε στις 18 Φεβρουαρίου 2020, καθώς και την κατ' εξουσιοδότηση πράξη για την τροποποίηση των παραρτημάτων Ι και V του κανονισμού ώστε να ληφθεί υπόψη η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ένωση, η οποία εκδόθηκε στις 4 Δεκεμβρίου 2020. Το 2023 και το 2024 η Επιτροπή διοργάνωσε διάφορες τεχνικές διαβουλεύσεις με μέλη της ATCG αναφορικά με την κατ' εξουσιοδότηση πράξη για την τροποποίηση των παραρτημάτων ΙΙ και ΙΙΙ του κανονισμού, η οποία τελικά εκδόθηκε το 2025.

Η ATCG ενημερωνόταν επίσης σε τακτική βάση σχετικά με τις δραστηριότητες της άτυπης ομάδας εμπειρογνωμόνων της Επιτροπής. Τέλος, η ATCG πραγματοποίησε ανταλλαγές απόψεων σχετικά με την παγκόσμια συμμαχία καθώς και τις διεθνείς εξελίξεις όσον αφορά την καταπολέμηση του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια. Ειδικότερα, η Επιτροπή ενημέρωσε την ομάδα σχετικά με την έκθεση του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ για το 2020, την έκθεση του 2022 της ομάδας κυβερνητικών εμπειρογνωμόνων του ΟΗΕ, καθώς και τη θεματική έκθεση του 2023 της ειδικής εισηγήτριας των Ηνωμένων Εθνών για τα βασανιστήρια (βλ. ενότητα 2.2), συμπεριλαμβανομένης της σημασίας τους για την ενίσχυση του κανονισμού της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, η ATCG συζήτησε την πρόοδο προς πιθανά κοινά διεθνή πρότυπα στον τομέα της καταπολέμησης του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια.

[35] ΕΕ L 123 της 12.5.2016, σ. 1.
[36] Οι συνεδριάσεις της ATCG διεξήχθησαν στις 12 Οκτωβρίου 2020· στις 10 Μαρτίου, 10 Ιουνίου και 24 Νοεμβρίου 2021· στις 12 Μαΐου και την 1η Δεκεμβρίου 2022· στις 27 Απριλίου και στις 23 Νοεμβρίου 2023· στις 6 Ιουνίου και στις 5 Δεκεμβρίου 2024.
[37] COM(2021) 633 final της 14.10.2021.
[38] COM(2022) 568 final της 31.10.2022.
[39] COM(2023) 694 final της 8.11.2023.
[40] COM(2024) 530 final της 19.11.2024.
[41] COM(2025) 482 final της 12.9.2025.

3.3 Άτυπη ομάδα εμπειρογνωμόνων της Επιτροπής

Η άτυπη ομάδα εμπειρογνωμόνων της Επιτροπής για την εφαρμογή του κανονισμού της ΕΕ κατά των βασανιστηρίων συστάθηκε το 2021, σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έκθεσης επανεξέτασης του 2020 σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού. Κατά την περίοδο αναφοράς, η άτυπη ομάδα εμπειρογνωμόνων παρείχε τεχνική υποστήριξη στην Επιτροπή με συμβουλευτικό χαρακτήρα σχετικά με διάφορες πτυχές του κανονισμού, συμπεριλαμβανομένου του πεδίου εφαρμογής των απαγορευμένων και ρυθμιζόμενων αντικειμένων. Τον Φεβρουάριο του 2025 η θητεία της ομάδας ανανεώθηκε για περαιτέρω περίοδο δύο ετών[42].

3.4 Διαφάνεια και ενημέρωση

Το άρθρο 26 παράγραφος 3 του κανονισμού ορίζει ότι τα κράτη μέλη εκπονούν δημόσια ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων, όπου δίδουν πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των αιτήσεων που έχει ληφθεί, σχετικά με τα αντικείμενα και τις χώρες που αφορούν οι αιτήσεις και σχετικά με τις αποφάσεις που έχουν λάβει όσον αφορά τις αιτήσεις αυτές.

Η Αυστρία, η Τσεχία[43], η Δανία[44], η Ουγγαρία[45], οι Κάτω Χώρες[46], η Ρουμανία[47], η Ισπανία[48] και η Σουηδία[49] ενημέρωσαν την Επιτροπή σχετικά με τις δημόσιες ετήσιες εκθέσεις δραστηριοτήτων τους για το 2024. Ο κανονισμός συμπεριλαμβάνεται στο παράρτημα 2 του πρωτοκόλλου για τις Ιρλανδία / Βόρεια Ιρλανδία[50], στο οποίο παρατίθενται οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που εφαρμόζονται επίσης στο Ηνωμένο Βασίλειο και εντός αυτού σε σχέση με τη Βόρεια Ιρλανδία. Το Ηνωμένο Βασίλειο ενημέρωσε επίσης ότι δημοσίευσε την ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων του για το 2024[51]. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 26 παράγραφος 3 του κανονισμού, οι δημόσιες εκθέσεις «δεν θα περιλαμβάνουν πληροφορίες των οποίων την αποκάλυψη τα κράτη μέλη θεωρούν αντίθετη προς ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας τους».

Περιορισμένος αριθμός αρμόδιων εθνικών αρχών έχουν δημοσιεύσει στους ιστότοπους των αντίστοιχων κυβερνήσεων πληροφορίες σχετικά με τους κανόνες και τους κανονισμούς που ισχύουν για τα αντικείμενα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, προκειμένου οι οικονομικοί φορείς να ενημερώνονται σχετικά με τις διαδικασίες έκδοσης αδειών εξαγωγής και τις πρόσθετες απαιτήσεις.

---

[42] https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=el&groupID=3762.

[43] Τσεχία: „Mučicí“ nástroje | MPO.

[44] Δανία: https://eksportkontrol.erhvervsstyrelsen.dk/tilladelser-til-eksport-af-produkter-fordelt-paa-kategorinumre.

[45] Ουγγαρία: https://mkeh.gov.hu/index.php?name=OE-eLibrary&file=download&keret=N&showheader=N&id=292660.

[46] Κάτω Χώρες: Het Nederlander exportcontrolebeleid in 2024 | Rapport | Rijksoverheid.nl.

[47] Ρουμανία: https://economie.gov.ro/structura-organizatorica/directia-politici-comerciale/.

[48] Ισπανία: https://comercio.gob.es/ImportacionExportacion/Informes_Estadisticas/Paginas/Hitorico_Material_Defensa.aspx.

[49] Σουηδία: https://www.kommerskollegium.se/contentassets/77abf57e47584da190a1537a7ac025d2/arsredovisning-24.pdf.

[50] ΕΕ CI 384 της 12.11.2019, σ. 1.

[51] Ηνωμένο Βασίλειο: https://www.gov.uk/government/collections/united-kingdom-strategic-export-controls-annual-report.

3.5 Εφαρμογή εξαγωγικών ελέγχων

Τα κράτη μέλη της ΕΕ είναι επιφορτισμένα με την εφαρμογή εξαγωγικών ελέγχων. Σύμφωνα με το άρθρο 33 του κανονισμού, «τα κράτη μέλη θεσπίζουν τους κανόνες σχετικά με τις κυρώσεις που επιβάλλονται για την παραβίαση των διατάξεων του παρόντος κανονισμού και λαμβάνουν κάθε αναγκαίο μέτρο για να διασφαλίσουν την εφαρμογή τους. Οι προβλεπόμενες κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.». Συνεπώς, τα κράτη μέλη της ΕΕ θεσπίζουν εθνικές κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παραβίασης του κανονισμού τόσο από φυσικά όσο και από νομικά πρόσωπα.

Αυτές οι εθνικές κυρώσεις περιλαμβάνουν τόσο διοικητικές όσο και ποινικές κυρώσεις και κατά κανόνα ποικίλλουν από χρηματικά πρόστιμα έως φυλάκιση, περιλαμβανομένης και της δήμευσης των αντικειμένων.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, η Επιτροπή δεν έλαβε από τις αρμόδιες αρχές πληροφορίες σχετικά με παραβιάσεις του κανονισμού. Ο κανονισμός δεν απαιτεί από τις αρμόδιες αρχές να παράσχουν πληροφορίες αυτού του είδους.

3.6 Άδειες εξαγωγής: Βασικά δεδομένα

Η Επιτροπή συλλέγει από τις αρμόδιες αρχές δεδομένα που της επιτρέπουν να διαμορφώσει μια γενική εικόνα των αδειών εξαγωγής που έχουν χορηγηθεί ή έχουν απορριφθεί σε σχέση με τα ελεγχόμενα αντικείμενα που περιγράφονται στα παραρτήματα III και IV του κανονισμού.

Με βάση τα στοιχεία που προκύπτουν από τις εκθέσεις της Επιτροπής για την περίοδο 2020-2024, ο αριθμός των αδειών εξαγωγής που έχουν χορηγηθεί ή έχουν απορριφθεί μπορεί να συνοψιστεί ως εξής[52]: το 2020 κοινοποιήθηκαν συνολικά 247 άδειες, οι οποίες χορηγήθηκαν από 11 κράτη μέλη. Το 2021 9 κράτη μέλη ανέφεραν ότι είχαν χορηγήσει συνολικά 275 άδειες. Το 2022 κοινοποιήθηκαν συνολικά 246 άδειες, οι οποίες χορηγήθηκαν από 10 κράτη μέλη. Το 2023 11 κράτη μέλη ανέφεραν ότι είχαν χορηγήσει συνολικά 214 άδειες. Το 2024 κοινοποιήθηκε η χορήγηση συνολικά 248 αδειών από 7 κράτη μέλη. Επομένως, ο συνολικός αριθμός των αδειών που χορηγήθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια της πενταετούς περιόδου αναφοράς (2020-2024) ανέρχεται σε 1 230.

Δεκαπέντε κράτη μέλη ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, δεν είχαν λάβει αιτήσεις για τη χορήγηση αδειών δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125.

Ο κανονισμός επιβάλλει απαίτηση άδειας εξαγωγής παρέχοντας με αυτόν τον τρόπο τη δυνατότητα στις αρμόδιες αρχές να ελέγχουν κατά πόσον υπάρχουν ενδείξεις ότι, σε περίπτωση εξαγωγής, τα αντικείμενα ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν για την επιβολή βασανιστηρίων ή άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (παράρτημα III) ή για τη θανατική ποινή (παράρτημα IV). Για τον σκοπό αυτόν, το άρθρο 20 παράγραφος 8 του κανονισμού ορίζει ότι η αρμόδια αρχή θα πρέπει να λαμβάνει «πλήρεις πληροφορίες, ιδίως σχετικά με τον τελικό χρήστη, τη χώρα προορισμού και την τελική χρήση των αντικειμένων».

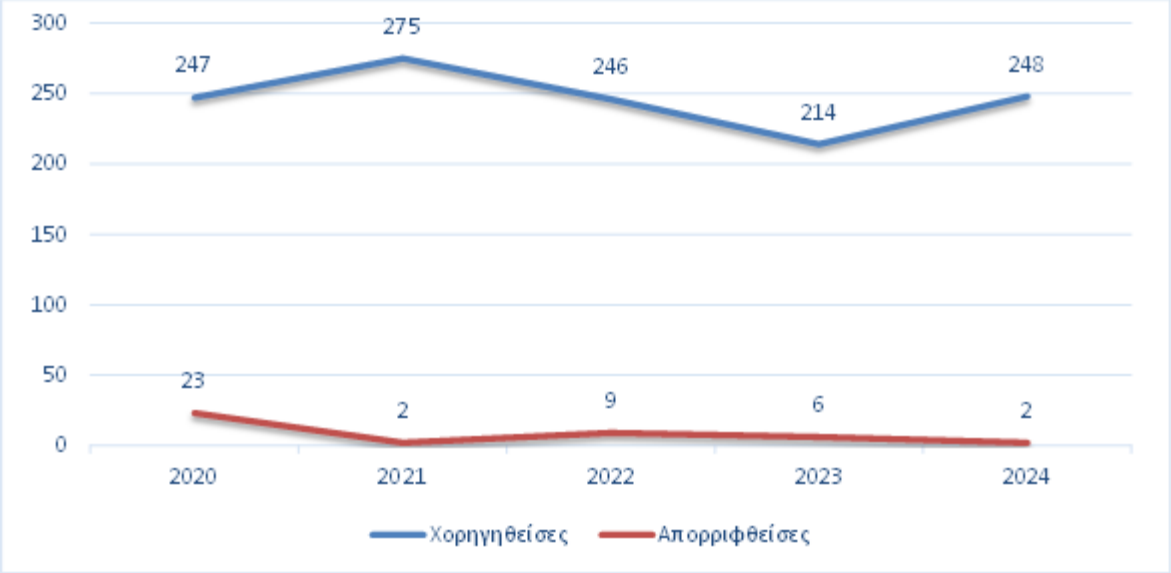
Κατά τη διάρκεια της πενταετούς περιόδου αναφοράς, κοινοποιήθηκε η απόρριψη 42 αιτήσεων για άδεια εξαγωγής: 23 το 2020, 2 το 2021, 9 το 2022, 6 το 2023 και 2 το 2024.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν παρέχουν όλα τα κράτη μέλη πλήρη αναφορά και/ή πληροφορίες σχετικά με τους τελικούς χρήστες. Ως εκ τούτου, με βάση τα στοιχεία που

[52] Οι εξαγωγές δυνάμει της ενωσιακής γενικής άδειας εξαγωγής (παράρτημα V του κανονισμού) δεν περιλαμβάνονται στις πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των αδειών που χορήγησαν τα κράτη μέλη.

κοινοποιήθηκαν από τις αρμόδιες αρχές, η Επιτροπή δεν είναι σε θέση να έχει λεπτομερή επισκόπηση της τελικής χρήσης των εξαγωγών που αδειοδοτήθηκαν κατά την περίοδο αναφοράς.

Επισκόπηση: Κοινοποιηθείσες άδειες εξαγωγής που ενέκριναν και που απέρριψαν τα κράτη μέλη κατά την περίοδο 2020-2024

3.7 Πολίτες της ΕΕ στο εξωτερικό

Επί του παρόντος, ο κανονισμός ελέγχει ή απαγορεύει μια σειρά δραστηριοτήτων εντός του πεδίου εδαφικής εφαρμογής του κανονισμού[53]. Το άρθρο 32 του κανονισμού προβλέπει ότι κατά την επανεξέταση αξιολογείται επίσης η ανάγκη συμπερίληψης των δραστηριοτήτων πολιτών της ΕΕ στο εξωτερικό στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, χωρίς αυτό να εντάσσεται αυστηρά στο πλαίσιο αξιολόγησης του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού. Στις δραστηριότητες αυτές θα μπορούσαν ενδεχομένως να περιλαμβάνονται οι μεσιτικές υπηρεσίες, οι δραστηριότητες προώθησης/εμπορίας και η παροχή τεχνικής βοήθειας και εκπαίδευσης.

Η έκθεση επανεξέτασης του 2020 εξέτασε το θέμα αυτό και επισήμανε ότι «η αντιμετώπιση των ζητημάτων που επισημαίνονται θέτει δυσκολίες σε σχέση με την εδαφική εμβέλεια της δικαιοδοσίας της ΕΕ». Επισήμανε επίσης ότι «καταρχήν, στο διεθνές δίκαιο, η δικαιοδοσία έχει εδαφικό χαρακτήρα και ένα κράτος δεν μπορεί να την ασκεί εκτός του εδάφους του, εκτός εάν αυτό επιτρέπεται δυνάμει κανόνα που απορρέει από το διεθνές εθιμικό δίκαιο ή από συνθήκη». Ωστόσο, η έκθεση ανέφερε επίσης ότι «το διεθνές δίκαιο επιτρέπει την επιβολή κυρώσεων για εξωεδαφικές δραστηριότητες των πολιτών ενός κράτους όταν πρόκειται για ποινικά αδικήματα που τελούνται εκτός του εδάφους του[54]. Στην περίπτωση εξαιρετικά σοβαρών εγκλημάτων που έχουν υπαχθεί στην έννοια της οικουμενικής δικαιοδοσίας, είτε βάσει πολυμερούς συνθήκης[55] είτε βάσει του διεθνούς εθιμικού δικαίου, όπως η γενοκτονία, τα εγκλήματα πολέμου, τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και τα βασανιστήρια, ένα

[53] Άρθρο 34 του κανονισμού.
[54] Βλ. το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο β) της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων ή άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας του 1984 ([η οποία εγκρίθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1984 και τέθηκε σε ισχύ στις 26 Ιουνίου 1987] 1465 UNTS 112· «CAT»).
[55] Βλ. τις Συμβάσεις της Γενεύης I–IV (1949).

κράτος μπορεί να ασκήσει δικαιοδοσία ως προς τα εγκλήματα αυτά, ανεξάρτητα από τον τόπο τέλεσης του εγκλήματος και ανεξάρτητα από την ιθαγένεια του δράστη ή του θύματος».

Η έκθεση του 2020 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι μονομερείς αποφάσεις για την άσκηση δικαιοδοσίας εκτός του εδάφους της ΕΕ θα πρέπει να εξετάζονται πολύ προσεκτικά με βάση το διεθνές δίκαιο και τη διεθνή πρακτική. Δεδομένου ότι το ερώτημα αν το κράτος μπορεί να ασκήσει νόμιμα εξωεδαφική δικαιοδοσία αποτελεί ζήτημα διεθνούς δικαίου, είναι σημαντική η δυναμική και αποτελεσματική προώθηση της καταπολέμησης του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια στα οικεία διεθνή φόρουμ, ώστε να επεκταθεί η παγκόσμια απόκριση στους στόχους που επιδιώκει να προωθήσει ο κανονισμός. Η έκθεση επισήμανε επίσης ότι θα μπορούσε να διερευνηθεί η θέσπιση μη νομοθετικών μέτρων για την αποτροπή της άσκησης ορισμένων ακατάλληλων δραστηριοτήτων από πολίτες της ΕΕ και εταιρείες με έδρα στην ΕΕ που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό (όπως η προώθηση ή εμπορία αντικειμένων και υπηρεσιών και η παροχή τεχνικής βοήθειας και εκπαίδευσης για ανάρμοστη ή καταχρηστική χρήση εξοπλισμού επιβολής του νόμου). Τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, μέτρα για την ενίσχυση της διαφάνειας και την ευαισθητοποίηση ή μέτρα που προωθούν την αποτελεσματική συμμόρφωση με τις κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η τρέχουσα διαδικασία επανεξέτασης επιβεβαίωσε ότι τα συμπεράσματα της έκθεσης επανεξέτασης του 2020 εξακολουθούν να ισχύουν.

4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ

4.1 Κριτήρια αξιολόγησης και πηγές δεδομένων

Η Επιτροπή, ενσωματώνοντας τα κριτήρια ουσιαστικής αξιολόγησης του άρθρου 32 του κανονισμού, αξιολόγησε τις επιδόσεις του κανονισμού σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της για τη βελτίωση της νομοθεσίας[56], συνεκτιμώντας τα ακόλουθα στοιχεία:

- *Συνάφεια:* Ο βαθμός στον οποίο οι συνολικοί στόχοι του κανονισμού, ο σχεδιασμός του και τα εθνικά μέτρα εφαρμογής που προβλέπονται στον κανονισμό ανταποκρίνονται στις προτεραιότητες της ΕΕ κατά τον χρόνο έκδοσης του κανονισμού καθώς και στις τρέχουσες προτεραιότητες της ΕΕ.
- *Αποδοτικότητα:* Ο βαθμός στον οποίο ο κανονισμός παράγει αποδοτικά αποτελέσματα. Το στοιχείο αυτό καλύπτει την αποδοτικότητα της εφαρμογής από τα κράτη μέλη και την εποπτεία από την πλευρά της Επιτροπής, ενώ αξιολογείται, παράλληλα, κατά πόσον υφίστανται κενά ή επικαλύψεις στις απαιτήσεις πληροφόρησης που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την αποτελεσματικότητα ή αποδοτικότητα του κανονισμού και το αν οι απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων είναι κατάλληλες και αναλογικές.
- *Αποτελεσματικότητα:* Ο βαθμός στον οποίο ο κανονισμός υλοποιεί τους στόχους του και τις προτεραιότητες της ΕΕ.
- *Συνοχή και συμπληρωματικότητα:* Ο βαθμός στον οποίο ο κανονισμός διευκολύνει τη συνοχή και τη συμπληρωματικότητα με άλλες συναφείς πρωτοβουλίες της ΕΕ και των κρατών μελών.
- *Ενωσιακή προστιθέμενη αξία:* Ο βαθμός στον οποίο ο κανονισμός προσδίδει αξία στα

[56] https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation-why-and-how/better-regulation-guidelines-and-toolbox_el.

επιμέρους μέτρα που λαμβάνονται από τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Οι κύριες πηγές πληροφοριών για τη συλλογή στοιχείων για την αξιολόγηση ήταν γραπτά υπομνήματα, ιδίως με τη μορφή απαντήσεων στα ερωτηματολόγια/έρευνες[57], καθώς και συνεντεύξεις με βασικά ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών της ΕΕ, της άτυπης ομάδας εμπειρογνωμόνων και άλλων εξειδικευμένων μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ), διεθνών οργανισμών όπως ο ΟΗΕ και το Συμβούλιο της Ευρώπης, καθώς και διάφορων Γενικών Διευθύνσεων της Επιτροπής. Η αξιολόγηση των δεδομένων και των πληροφοριών που συνελέγησαν οδήγησε στα πορίσματα που ακολουθούν.

4.2 Συνάφεια

4.2.1 Πολιτικές εκτιμήσεις

Ο κανονισμός, όπως είχε αρχικά εγκριθεί το 2005, ανταποκρινόταν στην ανάγκη θέσπισης «ενωσιακών κανόνων για το εμπόριο με τις τρίτες χώρες, αντικειμένων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την επιβολή θανατικής ποινής, και αντικειμένων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την επιβολή βασανιστηρίων ή άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας». Οι κανόνες αυτοί είχαν ως στόχο να καλύψουν το κενό που είχε εντοπιστεί στους ενωσιακούς ελέγχους του εμπορίου οι οποίοι βασίζονται στα ανθρώπινα δικαιώματα και αποτέλεσαν το πρώτο δεσμευτικό μέσο στον κόσμο το οποίο αντιμετώπιζε αυτό το ζήτημα ειδικά. Προκειμένου να διατηρηθεί η συνάφεια του κανονισμού, τα παραρτήματά του τροποποιήθηκαν το 2011, το 2014, το 2016 και το 2025. Τα ενδιαφερόμενα μέρη, τα οποία συμμετείχαν στη διαδικασία επανεξέτασης, επιβεβαίωσαν τη συνεχιζόμενη συνάφεια του κανονισμού με την προτεραιότητά του να προωθήσει την καταπολέμηση του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στον στόχο της ΕΕ για εξάλειψη των βασανιστηρίων, καθώς και της σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας παγκοσμίως[58].

Πέραν του ότι αποτελεί το πρώτο λειτουργικό πλαίσιο στον κόσμο για τη ρύθμιση του εμπορίου αντικειμένων που σχετίζονται με τα βασανιστήρια, η συνάφεια του κανονισμού σήμερα επιβεβαιώνεται από τον ρόλο που έχει διαδραματίσει ως πηγή έμπνευσης για εργασίες που διεξάγουν άλλες χώρες και οργανισμοί σε αυτόν τον τομέα (βλ. ενότητα 2.2).

4.2.2 Συνάφεια των καλυπτόμενων αντικειμένων και υπηρεσιών

Ο κανονισμός καλύπτει επί του παρόντος ένα ευρύ φάσμα **αντικειμένων** που σχετίζονται με τη θανατική ποινή και τα βασανιστήρια.

Προκειμένου να διατηρηθεί η συνάφειά του, ο κατάλογος των αντικειμένων που περιγράφονται στα παραρτήματα του κανονισμού πρέπει να είναι επικαιροποιημένος και να υπόκειται σε τακτική επανεξέταση. Η έκθεση επανεξέτασης της Επιτροπής του 2020 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο κατάλογος των αντικειμένων πρέπει να ανταποκρίνεται στις αλλαγές στη διεθνή αγορά υπηρεσιών ασφαλείας, στις αλλαγές στη φύση της χρήσης, και στην κατάχρηση, του εξοπλισμού επιβολής του νόμου, καθώς και στις αναδυόμενες τάσεις και προκλήσεις που σχετίζονται με τη θανατική ποινή, τα βασανιστήρια ή άλλη σκληρή,

[57] Είκοσι τρία κράτη μέλη υπέβαλαν στοιχεία μέσω του γραπτού ερωτηματολογίου, όπως επίσης και ένας διεθνής οργανισμός και τρεις ΜΚΟ που είναι μέλη της άτυπης ομάδας εμπειρογνωμόνων της Επιτροπής. Η Επιτροπή έλαβε επίσης παρατηρήσεις από εξειδικευμένες ΜΚΟ.

[58] EU Action Plan on Human Rights and Democracy (2020-2027) [Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία (2020-2027)].

απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία. Για τον σκοπό αυτόν, ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2025/928 της Επιτροπής της 21ης Μαΐου 2025 επικαιροποίησε τον κατάλογο των αντικειμένων που περιγράφονται στα παραρτήματα του κανονισμού (ενότητα 3.1.2). Συνολικά, τα ενδιαφερόμενα μέρη που συμμετείχαν στη διαδικασία επανεξέτασης επισήμαναν τη συνάφεια του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού όσον αφορά τα αντικείμενα και τις υπηρεσίες.

Η Επιτροπή επισήμανε ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη υποστηρίζουν ευρέως την τρέχουσα αρχιτεκτονική του κανονισμού, ενώ προέβη σε διάκριση μεταξύ αντικειμένων που εκ φύσεως προορίζονται για καταχρηστική χρήση, των οποίων το εμπόριο απαγορεύεται (παράρτημα ΙΙ), και αντικειμένων που μπορούν να έχουν νόμιμες χρήσεις, των οποίων το εμπόριο ρυθμίζεται (παραρτήματα ΙΙΙ και IV). Οι ισχύοντες κατάλογοι αντικειμένων, όπως τροποποιήθηκαν πρόσφατα, θεωρούνται ευρέως ολοκληρωμένοι, κατάλληλοι και καλά στοχευμένοι. Αρκετά κράτη μέλη και ΜΚΟ, που συμμετείχαν στη διαδικασία επανεξέτασης, τόνισαν τη σημασία του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2025/928 της Επιτροπής για τη διατήρηση της συνάφειας του κανονισμού. Η ειδική εισηγήτρια των Ηνωμένων Εθνών για τα βασανιστήρια, κα Alice Jill Edwards, εξέφρασε την ικανοποίησή της για την έκδοση του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού της Επιτροπής και θεωρεί ότι «είναι ενθαρρυντικό να παρατηρείται αυτή η πρόοδος σε μια μάλλον χαλεπή περίοδο κατά την οποία οι δυνάμεις ασφαλείας υπερβαίνουν συστηματικά τους κανόνες των συμβατών με τα ανθρώπινα δικαιώματα μεθόδων ελέγχου του πλήθους». Δήλωσε επίσης ότι ο επικαιροποιημένος κανονισμός «θα ενισχύσει σημαντικά την προστασία από τα βασανιστήρια και άλλη κακομεταχείριση που διευκολύνονται με τη χρήση όπλων και εξοπλισμού[59]».

Δύο κράτη μέλη έκριναν ότι, παρόλο που ο κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός της Επιτροπής αποτελεί σημαντικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, η συνεχής επαγρύπνηση, παρακολούθηση και ανταλλαγή πληροφοριών εξακολουθούν να είναι απολύτως απαραίτητες. Στο πλαίσιο αυτό, ένα κράτος μέλος ζήτησε τη θέσπιση μηχανισμού που θα επιτρέπει στα κράτη μέλη την τακτική ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις αναδυόμενες τάσεις όσον αφορά την κατάχρηση αντικειμένων, τους νέους τύπους εξοπλισμού ή τις ύποπτες δραστηριότητες. Ένα άλλο κράτος μέλος επιβεβαίωσε μεν τη συνάφεια του ισχύοντος πεδίου εφαρμογής του κανονισμού, τόνισε δε ότι η κάλυψη των προϊόντων θα πρέπει να παραμείνει σταθερά θεμελιωμένη σε τεκμηριωμένες εκτιμήσεις κινδύνου και κατάχρησης και να λαμβάνει υπόψη το ευρύτερο πλαίσιο της εμπορικής πολιτικής.

Δύο ΜΚΟ για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που συμμετείχαν στη διαδικασία επανεξέτασης αναφέρθηκαν στην επικράτηση βασανιστηρίων και άλλης κακομεταχείρισης σε συνθήκες εκτός κράτησης στο πλαίσιο της αστυνόμευσης συναθροίσεων. Με βάση τα ανωτέρω, συνέστησαν να διευρυνθεί περαιτέρω το πεδίο εφαρμογής των αντικειμένων που περιγράφονται στα παραρτήματα του κανονισμού, ώστε ο κανονισμός να ευθυγραμμιστεί πλήρως με τις συστάσεις της έκθεσης του 2023 της ειδικής εισηγήτριας των Ηνωμένων Εθνών για τα βασανιστήρια. Σύμφωνα με μία ΜΚΟ, ορισμένα αντικείμενα που απαριθμούνται επί του παρόντος στο παράρτημα ΙΙΙ θα μπορούσαν να μεταφερθούν στο παράρτημα ΙΙ, όπως για παράδειγμα ορισμένες συσκευές ηλεκτροσόκ άμεσης επαφής, πυρομαχικά που περιέχουν πολλαπλά βλήματα κινητικής κρούσης, πολύκαννοι εκτοξευτές και ορισμένα δεσμά ακινητοποίησης πολλαπλών σημείων. Άλλα αντικείμενα, όπως όπλα χιλιοστομετρικών κυμάτων, θα μπορούσαν να προστεθούν στο παράρτημα ΙΙ, ενώ άλλα θα μπορούσαν να προστεθούν στο παράρτημα ΙΙΙ, συμπεριλαμβανομένων των κοινών χειροπεδών, των φορητών όπλων κρούσης που είναι ειδικά σχεδιασμένα για σκοπούς επιβολής του νόμου, ιδίως των

[59] https://www.ohchr.org/en/press-releases/2025/08/un-expert-welcomes-revised-eu-regulations-against-trade-instruments-torture.

κοινών ράβδων, καθώς και ορισμένων ακουστικών συσκευών και όπλων και χειροβομβίδων κρότου-λάμψης.

Μία ΜΚΟ έκρινε ότι ο κανονισμός επικεντρώνεται σε μεγάλο βαθμό σε υλικά αντικείμενα, ενώ παραλείπει μη φυσικά εργαλεία, όπως λογισμικά παρακολούθησης, βάσεις βιομετρικών δεδομένων και συστήματα κυβερνοελέγχου, τα οποία χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο για τη διευκόλυνση βασανιστηρίων ή άλλης κακομεταχείρισης.

Όσον αφορά τα αντικείμενα του παραρτήματος IV, ο κανονισμός απαριθμεί ορισμένες χημικές ουσίες/φάρμακα τα οποία προορίζονται για διάσωση ή για τη βελτίωση της ζωής και της υγείας ασθενών, αλλά τα οποία ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν σε θανατηφόρο ένεση. Σε αντίθεση με τα αντικείμενα που απαριθμούνται στα παραρτήματα II και III, αυτά τα είδη χημικών ουσιών και φαρμάκων επιτελούν την ουσιαστική λειτουργία της διάσωσης και, συνεπώς, τυχόν μέτρα που ενδέχεται να περιορίσουν το εμπόριο αυτών των αντικειμένων πρέπει να αξιολογούνται προσεκτικά, ώστε να αποφεύγονται αρνητικές επιπτώσεις στο εμπόριο νόμιμου ιατροφαρμακευτικού υλικού.

Σύμφωνα με μία οργάνωση που ασχολείται με την πρόληψη της κατάχρησης φαρμάκων σε θανατηφόρες ενέσεις, τυχόν πρόωρη επέκταση του καταλόγου του παραρτήματος IV θα μπορούσε να ασκήσει περιττή πίεση στην προμήθεια φαρμάκων διάσωσης κρίσιμης σημασίας, ωστόσο απαιτείται συνεχής επαγρύπνηση. Σε σχέση με αυτό το ζήτημα, αξίζει να σημειωθεί το καθεστώς αυτορύθμισης που έχουν θεσπίσει αρκετές εταιρείες της ΕΕ, το οποίο θεωρείται ότι αποτρέπει την ανάρμοστη χρήση φαρμάκων που εξάγονται από την ΕΕ. Η ίδια οργάνωση υπογράμμισε τη σημασία της στενής παρακολούθησης των εξελίξεων όσον αφορά τη χρήση αερίου αζώτου στις εκτελέσεις. Στο πλαίσιο αυτό, ένα κράτος μέλος πρότεινε να εξεταστεί το ενδεχόμενο προσθήκης του αερίου αζώτου στο παράρτημα IV του κανονισμού.

Κατά τη διαδικασία επανεξέτασης, τα ενδιαφερόμενα μέρη επιβεβαίωσαν επίσης τη συνάφεια των **υπηρεσιών** που περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, δηλαδή των μεσιτικών υπηρεσιών, της παροχής τεχνικής βοήθειας, της εκπαίδευσης και της διαφήμισης που σχετίζονται με τα αντικείμενα τα οποία καλύπτει ο κανονισμός. Μία ΜΚΟ για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκτίμησε ότι ο κανονισμός θα πρέπει να καλύπτει και την παροχή τεχνικής βοήθειας που θα μπορούσε να διευκολύνει ή να χρησιμοποιηθεί για τη διάπραξη βασανιστηρίων και άλλης κακομεταχείρισης, ανεξάρτητα από τον εξοπλισμό που καλύπτεται από τον κανονισμό. Ωστόσο θα πρέπει να σημειωθεί ότι η παροχή τεχνικής βοήθειας, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης, απαγορεύεται ή ελέγχεται μόνο όταν αφορά άμεσα εξοπλισμό που καλύπτεται από τον κανονισμό (το παράρτημα II ή το παράρτημα III).

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης της συνάφειας των καλυπτόμενων αντικειμένων και υπηρεσιών, θα μπορούσε επίσης να ληφθεί υπόψη το ενδεχόμενο προσθήκης στον κανονισμό μιας στοχευμένης ρήτρας για την τελική χρήση ή μιας γενικής ρήτρας. Οι ΜΚΟ για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που συμμετείχαν στη διαδικασία επανεξέτασης τάχθηκαν υπέρ της προσθήκης μιας τέτοιας ρήτρας. Πιο συγκεκριμένα, μια ρήτρα αυτού του είδους θα επέτρεπε στα επιμέρους κράτη μέλη να ανακόψουν συγκεκριμένη μεταφορά ενός ορισμένου αντικειμένου το οποίο δεν περιλαμβάνεται ειδικώς στα παραρτήματα II και III του κανονισμού. Θα πρέπει να αποδεικνύεται ότι το αντικείμενο αυτό δεν έχει απολύτως καμία άλλη πρακτική χρήση εκτός από την επιβολή της θανατικής ποινής, βασανιστηρίων και άλλης κακομεταχείριση. Η ρήτρα θα μπορούσε επίσης να καλύπτει περιπτώσεις στις οποίες υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η δυνητική μεταφορά του αντικειμένου που δεν περιλαμβάνεται σε κατάλογο θα είχε ως αποτέλεσμα να χρησιμοποιηθεί για τέτοιους σκοπούς.

4.3 Αποδοτικότητα

4.3.1 Άδειες και άρνηση χορήγησης άδειας

Με βάση τα δεδομένα που παρουσιάζονται στην παρούσα έκθεση και στην προηγούμενη έκθεση της Επιτροπής σχετικά με τις άδειες εξαγωγής το 2020, το 2021, το 2022, το 2023 και το 2024 (βλ. ενότητα 3.5), πρέπει να επισημανθεί ότι σημαντικός αριθμός κρατών μελών (15) δεν κοινοποίησε κανένα αίτημα για χορήγηση άδειας κατά τη διάρκεια της πενταετούς περιόδου. Επιπλέον, ορισμένα κράτη μέλη κοινοποιούν πολύ περισσότερες άδειες από άλλα κράτη μέλη.

Από τα δεδομένα που παρουσιάζονται προκύπτει επίσης περιορισμένος αριθμός περιπτώσεων άρνησης χορήγησης αδειών για αντικείμενα (42 περιπτώσεις άρνησης κατά τη διάρκεια της πενταετούς περιόδου αναφοράς), ενώ δεν υπήρξαν άδειες (ούτε περιπτώσεις άρνησης χορήγησης άδειας) με αντικείμενο τις υπηρεσίες που καλύπτονται από τον κανονισμό. Η εφαρμογή αποτελεί ευθύνη των αρμόδιων αρχών κάθε κράτους μέλους.

Οι εσωτερικές διαδικασίες για τη χορήγηση αδειών εξαγωγής μπορεί να διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρείχαν οι αρχές των κρατών μελών, οι διαδικασίες αυτές συχνά συνεπάγονται διαβουλεύσεις μεταξύ διαφόρων υπουργείων, αρχών και φορέων, και οι αποφάσεις λαμβάνονται βάσει αξιολόγησης, μεταξύ άλλων, της τελικής χρήσης, του τελικού χρήστη και του κινδύνου εκτροπής. Οι πηγές πληροφοριών στις οποίες βασίζεται η εν λόγω αξιολόγηση περιλαμβάνουν ευρύ φάσμα πληροφοριών ανοικτής πηγής που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, εκθέσεις του ΟΗΕ, της ΕΕ, του Συμβουλίου της Ευρώπης, εκθέσεις από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και διαθέσιμες εθνικές και διεθνείς δικαστικές αποφάσεις. Ορισμένα κράτη μέλη ανέφεραν επίσης αναλύσεις που πραγματοποίησαν οι οικείες αρχές και πρεσβείες, καθώς και προηγούμενες περιπτώσεις άρνησης άλλων κρατών μελών της ΕΕ.

Μολονότι οι διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τις συνολικές εθνικές αξιολογήσεις κινδύνου είναι περιορισμένες, είναι σαφές ότι αυτές διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών. Στο πλαίσιο αυτό, ορισμένα κράτη μέλη και ΜΚΟ, που συμμετείχαν στη διαδικασία επανεξέτασης, ανέφεραν την ανάγκη εναρμόνισης των εθνικών πρακτικών όσον αφορά τις διαδικασίες για την έγκριση/άρνηση χορήγησης αδειών εξαγωγής.

Από τις πληροφορίες που παρουσιάζονται ανωτέρω, διαφαίνεται η ανάγκη για κάποια μορφή καθοδήγησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή βέλτιστων πρακτικών σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (π.χ. όσον αφορά τον ορισμό των καλυπτόμενων αντικειμένων, τις αξιολογήσεις κινδύνου, την άρνηση χορήγησης αδειών, τις κοινοποιήσεις κ.λπ.) και για παροχή περισσότερων πληροφοριών από τις αρμόδιες αρχές σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται ο κανονισμός στην πράξη.

4.3.2 Εμπορικές εκθέσεις

Το άρθρο 8 του κανονισμού απαγορεύει την έκθεση ή την προσφορά προς πώληση αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ σε εμπορική ή άλλη έκθεση που λαμβάνει χώρα στην ΕΕ.

Ορισμένα κράτη μέλη επιτρέπουν, διευκολύνουν και/ή συνδιοργανώνουν εμπορικές ή άλλες εκθέσεις εξοπλισμού επιβολής του νόμου. Δύο ΜΚΟ για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίες συμμετείχαν στη διαδικασία επανεξέτασης, παρακολουθούν μία από αυτές τις εκθέσεις και, σε ορισμένες περιπτώσεις, διαπίστωσαν ότι εκτίθεντο αντικείμενα που καλύπτονται από το παράρτημα ΙΙ του κανονισμού. Οι ΜΚΟ κατέγραψαν ότι υπήρξε καλή συνεργασία με τους διοργανωτές της έκθεσης, οι οποίοι αφαίρεσαν τα αναφερόμενα

αντικείμενα και θέσπισαν μέτρα για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της έκθεσης των αντικειμένων που καλύπτονται από το παράρτημα ΙΙ.

Κανένα από τα κράτη μέλη που έχουν συμμετάσχει στη διαδικασία επανεξέτασης δεν διαθέτει ειδικό πρωτόκολλο ή διαδικασία για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με το άρθρο 8 του κανονισμού σε εμπορικές ή άλλες εκθέσεις. Ένα κράτος μέλος που συμμετείχε στη διαδικασία επανεξέτασης πρότεινε την ανάπτυξη καθοδήγησης βέλτιστων πρακτικών για τις αρχές και τις εταιρείες των κρατών μελών που συμμετέχουν στη διοργάνωση εμπορικών εκθέσεων οι οποίες περιλαμβάνουν εξοπλισμό επιβολής του νόμου. Το μέτρο αυτό πρότειναν και ορισμένες ΜΚΟ που συμβάλλουν στη διαδικασία επανεξέτασης.

4.3.3 Εκθέσεις

Όπως επισημαίνεται στην ενότητα 3.3, το άρθρο 26 του κανονισμού καθορίζει τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων των αρμόδιων αρχών. Όλα τα κράτη μέλη, τα οποία συμμετείχαν στη διαδικασία επανεξέτασης, θεωρούν ότι οι εν λόγω απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων είναι επαρκείς και αναλογικές.

Ωστόσο, μόνο οκτώ κράτη μέλη επιβεβαίωσαν ότι δημοσίευσαν τις ετήσιες εκθέσεις δραστηριοτήτων τους για το 2024 σύμφωνα με το άρθρο 26 παράγραφος 3 του κανονισμού. Σύμφωνα με το άρθρο 26 παράγραφος 3 του κανονισμού, οι δημόσιες εκθέσεις «δεν θα περιλαμβάνουν πληροφορίες των οποίων την αποκάλυψη τα κράτη μέλη θεωρούν αντίθετη προς ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας τους». Ο βαθμός λεπτομέρειας των στοιχείων που περιλαμβάνονται σε αυτές τις ετήσιες εκθέσεις δεν αφήνει πάντοτε περιθώρια για να αξιολογηθεί με ακρίβεια η εφαρμογή του κανονισμού σε εθνικό επίπεδο. Λιγοστά κράτη μέλη παρέχουν δημοσίως διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες για τον κίνδυνο των αντικειμένων ή των μέτρων παρακολούθησης για την επιτήρηση της τελικής χρήσης, ενώ δεν υποδεικνύουν τον όγκο ή την αξία των σχετικών αντικειμένων ούτε αν επιβλήθηκαν πρόστιμα για παραβιάσεις του κανονισμού. Ομοίως, διατίθενται ελάχιστες πληροφορίες σχετικά με τον μηχανισμό κοινοποίησης και διαβούλευσης του άρθρου 23.

Το άρθρο 26 παράγραφος 4 επιβάλλει στην Επιτροπή να δημοσιεύει ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων. Όλα τα κράτη μέλη παρέχουν πληροφορίες στην Επιτροπή για την εκπόνηση των εν λόγω εκθέσεων. Κατά την περίοδο αναφοράς, δημοσιεύθηκαν ετήσιες εκθέσεις σχετικά με τις άδειες εξαγωγής των κρατών μελών το 2020, το 2021, το 2022, το 2023 και το 2024. Σύμφωνα με ΜΚΟ που συνέβαλαν στη διαδικασία επανεξέτασης, η ετήσια έκθεση της Επιτροπής θεωρείται βασικό εργαλείο για τη διασφάλιση της διαφάνειας όσον αφορά την εφαρμογή του κανονισμού, ιδίως ελλείψει εθνικών εκθέσεων που έχουν δημοσιοποιηθεί από διάφορα κράτη μέλη. Οι εν λόγω ΜΚΟ συνέστησαν την ενσωμάτωση περαιτέρω σχετικών πληροφοριών στην ετήσια έκθεση της Επιτροπής, ιδίως όσον αφορά τις χορηγηθείσες και τις απορριφθείσες άδειες, συμπεριλαμβανομένων, για παράδειγμα, της τελικής χρήσης, της αξίας και του όγκου των αντικειμένων.

4.4 Αποτελεσματικότητα

Συνολικά, ο κανονισμός έχει εκπληρώσει τον ειδικό στόχο που συνίσταται στον αποτελεσματικότερο έλεγχο του εμπορίου της ΕΕ με τρίτες χώρες όσον αφορά αντικείμενα δυνάμενα να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία. Τα ενδιαφερόμενα μέρη που συμμετείχαν στη διαδικασία επανεξέτασης τόνισαν τον προληπτικό και κανονιστικό αντίκτυπο του κανονισμού. Αρκετά κράτη μέλη θεώρησαν ότι ο κανονισμός έχει εμποδίσει επιτυχώς το εμπόριο αντικειμένων που σχετίζονται με βασανιστήρια και άλλη κακομεταχείριση, καθώς

αποτρέπει τις επιχειρήσεις από την εξαγωγή απαγορευμένων αντικειμένων ή αντικειμένων που ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν καταχρηστικά σε τρίτες χώρες. Σύμφωνα με την αρχή ενός κράτους μέλους, η αποτελεσματική αποτροπή σε προηγούμενο στάδιο είναι ένας από τους παράγοντες που εξηγούν την τρέχουσα περιορισμένη έκταση του εμπορίου αντικειμένων που καλύπτονται από τον κανονισμό.

Μια ΜΚΟ θεώρησε ότι ο κανονισμός έχει μειώσει τις πτυχές του εμπορίου ορισμένων αντικειμένων που σχετίζονται με βασανιστήρια. Ειδικότερα, επισήμανε ότι, από την έναρξη ισχύος του κανονισμού, παρατηρείται μείωση της εμπορίας αντικειμένων που καλύπτονται από το παράρτημα ΙΙ σε εκθέσεις όπλων και στο διαδίκτυο από εταιρείες της ΕΕ. Σύμφωνα με μια ΜΚΟ που ασχολείται με την πρόληψη της κατάχρησης φαρμάκων σε θανατηφόρες ενέσεις, ο κανονισμός είχε σημαντικό και θετικό αντίκτυπο στην πρόληψη της εξαγωγής ορισμένων ευρωπαϊκών φαρμάκων για χρήση σε θανατηφόρες ενέσεις, ενώ επίσης ενίσχυσε τους ελέγχους υπό την καθοδήγηση της βιομηχανίας και παρείχε ένα σαφές νομικό πλαίσιο με στόχο τη στήριξη των εταιρειών στη διασφάλιση των αλυσίδων εφοδιασμού τους.

Ωστόσο, οι ΜΚΟ που συμμετείχαν στη διαδικασία επανεξέτασης παρατήρησαν ότι ο περιορισμένος αριθμός δημοσιευμένων πληροφοριών δυσχεραίνει την πλήρη αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του κανονισμού. Σε αυτό το πλαίσιο, θα ήταν επωφελής η παροχή περισσότερων πληροφοριών σχετικά με την επιβολή κυρώσεων από τα κράτη μέλη της ΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 33 του κανονισμού, προκειμένου να αξιολογείται καλύτερα ο βαθμός στον οποίο εντοπίζονται και τιμωρούνται, με την επιβολή κυρώσεων, οι παραβιάσεις του κανονισμού.

Συνολικά, τα ενδιαφερόμενα μέρη θεώρησαν ότι καθαυτή η έναρξη ισχύος του κανονισμού αύξησε την ευαισθητοποίηση των επιχειρήσεων σχετικά με τους ελέγχους που εφαρμόζονται στην ΕΕ. Επιπλέον, αρκετά κράτη μέλη περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις κύριες διατάξεις του κανονισμού στον ιστότοπο του οικείου υπουργείου / της οικείας αρχής. Έξι κράτη μέλη ανέφεραν επίσης ότι διοργανώνουν εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης και/ή στοχευμένη προβολή. Ένα κράτος μέλος και τρεις ΜΚΟ πρότειναν περαιτέρω δραστηριότητες ευαισθητοποίησης για την καλύτερη προώθηση του κανονισμού και τη διασφάλιση της ορθής κατανόησης των διατάξεών του από τα ενδιαφερόμενα μέρη. Μια ΜΚΟ πρότεινε στην Επιτροπή να παράσχει τυποποιημένο κείμενο και πρόσθετη καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού, ώστε να διευκολυνθεί η ευαισθητοποίηση των κρατικών φορέων και να διασφαλιστεί η συνοχή μεταξύ των εθνικών πρακτικών.

Ο ευρύτερος στόχος που συνίσταται στη συμβολή στην παρεμπόδιση της θανατικής ποινής και στην πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας σε τρίτες χώρες είναι δυσκολότερο να αξιολογηθεί, καθώς υπάρχουν πολλοί άλλοι συμβάλλοντες παράγοντες. Ο περιορισμός του εμπορίου αυτών των αντικειμένων και υπηρεσιών αποτελεί ένα μόνο στοιχείο της καταπολέμησης των βασανιστηρίων. Επίσης, η επιβολή βασανιστηρίων και άλλης κακομεταχείρισης δεν εξαρτάται μόνο από τη χρήση εξελιγμένων εργαλείων·· συχνά χρησιμοποιούνται τα πλέον βασικά και εύκολα προσβάσιμα μέσα, π.χ. ράβδοι, ρόπαλα, κοινές χειροπέδες και υπέρμετρη σωματική δύναμη.

4.5 Συνοχή και συμπληρωματικότητα

Προκειμένου να διασφαλιστεί η συμπληρωματικότητα, ο κανονισμός κάνει ειδική αναφορά σε άλλες σχετικές πράξεις ή πλαίσια της ΕΕ και αποκλείει ρητώς από το πεδίο εφαρμογής του τα αντικείμενα που καλύπτονται από τις εν λόγω πράξεις και πλαίσια. Ο κανονισμός καλύπτει υλικά που δεν περιλαμβάνονται σε καμία άλλη νομική πράξη και, από αυτήν την άποψη, είναι συμπληρωματικός προς άλλα ευρωπαϊκά κανονιστικά πλαίσια. Ο κανονισμός αποφεύγει τη

στόχευση αντικειμένων που σχετίζονται με άλλους κανονισμούς και για τα οποία υπάρχει ήδη σύστημα χορήγησης άδειας, δηλαδή:

i. πυροβόλα όπλα που διέπονται από τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 258/2012·
ii. είδη διπλής χρήσης που διέπονται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 428/2009·
iii. αντικείμενα που διέπονται από την κοινή θέση 2008/944/ΚΕΠΠΑ και τον οικείο κοινό στρατιωτικό κατάλογο[60].

Μολονότι αυτή η προσέγγιση για τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας μεταξύ των μέσων ελέγχου των εξαγωγών υπήρξε σε μεγάλο βαθμό επιτυχής, επισημάνθηκαν ορισμένες ασυνέπειες από ΜΚΟ για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων οι οποίες συμμετείχαν στη διαδικασία επανεξέτασης. Ορισμένοι παράγοντες ελέγχου ταραχών, όπως το σπρέι πιπεριού και το βάλσαμο κοκκινοπίπερου, έχουν περιληφθεί στον κανονισμό, ενώ δεν έχουν περιληφθεί άλλοι που απαριθμούνται στον κοινό στρατιωτικό κατάλογο της ΕΕ, όπως τα δακρυγόνα αέρια (αέριο CS, αέριο CR και αέριο CN), μολονότι χρησιμοποιούνται συχνά για τη διευκόλυνση ή τη διάπραξη βασανιστηρίων και άλλης κακομεταχείρισης. Θα ήταν σκόπιμο να διερευνηθούν τρόποι με τους οποίους θα διασφαλιστεί καλύτερα η μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ των δύο πράξεων, η ομοιογένεια των διαδικασιών έγκρισης των αδειών και η αποστολή κοινοποιήσεων των περιπτώσεων άρνησης χορήγησης αδειών στο πλαίσιο αμφότερων των συστημάτων ελέγχου.

Όσον αφορά τον ευρύτερο στόχο του που άπτεται των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ΕΕ, ο κανονισμός είναι σε μεγάλο βαθμό συνεκτικός και συμπληρωματικός προς άλλες σχετικές πράξεις και πρωτοβουλίες της ΕΕ. Υπάρχει, ωστόσο, περιθώριο για μεγαλύτερες συνέργειες μεταξύ, αφενός, των εργασιών παρακολούθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες και, αφετέρου, των ελέγχων της τελικής χρήσης των αντικειμένων και των υπηρεσιών που εξάγονται στο πλαίσιο του κανονισμού.

Έχει επιτευχθεί υψηλός βαθμός συνοχής και συμπληρωματικότητας με πρωτοβουλίες που λαμβάνονται σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο (παγκόσμια συμμαχία, Συμβούλιο της Ευρώπης). Κατά την περίοδο αναφοράς, η Ευρωπαϊκή Ένωση (τόσο σε τεχνικό όσο και σε διπλωματικό επίπεδο) πρωτοστατεί σε πρωτοβουλίες για την ευαισθητοποίηση των κυβερνήσεων σε διεθνές επίπεδο όσον αφορά το εμπόριο εξοπλισμού που χρησιμοποιείται για βασανιστήρια, κακομεταχείριση και επιβολή της θανατικής ποινής. Η ΕΕ συνέχισε να συνεργάζεται επί του θέματος με τρίτες χώρες, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της παγκόσμιας συμμαχίας.

4.6 Ενωσιακή προστιθέμενη αξία

Η ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία αφορά τις μεταβολές που αποδίδονται σε παρέμβαση της ΕΕ και είναι μεγαλύτερες από εκείνες που θα μπορούσαν ευλόγως να αναμένονται από τη δράση των κρατών μελών σε εθνικό επίπεδο.

Το εμπόριο εμπίπτει σε έναν τομέα που υπάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα της ΕΕ δυνάμει του άρθρου 207 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ενωσιακή προστιθέμενη αξία του κανονισμού είναι προφανής, δεδομένου ότι ο κανονισμός

[60] Κοινός στρατιωτικός κατάλογος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 24 Φεβρουαρίου 2025 (εξοπλισμός που καλύπτεται από την κοινή θέση 2008/944/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου για τον καθορισμό κοινών κανόνων που διέπουν τον έλεγχο των εξαγωγών στρατιωτικής τεχνολογίας και εξοπλισμού) (ΕΕ C, C/2025/1499).

εμπίπτει σε έναν τομέα στον οποίο η ΕΕ διαθέτει αποκλειστικές αρμοδιότητες και οι στόχοι του κανονισμού μπορούν, κατ' επέκταση, να επιτευχθούν καλύτερα σε επίπεδο ΕΕ.

Μολονότι ο κανονισμός επιτρέπει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν πρόσθετα μέτρα, τα μέτρα που προβλέπονται από τον κανονισμό μπορούν να θεωρηθούν εν γένει κατάλληλα.

4.7 Συντονιστική ομάδα κατά των βασανιστηρίων (ATCG)

Η νομική βάση της ATCG βρίσκεται στον ίδιο τον κανονισμό. Η εν λόγω ομάδα τελεί υπό την προεδρία της Επιτροπής και η σύνθεσή της περιορίζεται σε έναν μόνον εκπρόσωπο από κάθε κράτος μέλος. Η ATCG καλύπτει ένα ειδικό σύνολο καθηκόντων: Μπορεί να εξετάσει ζητήματα που αφορούν την εφαρμογή του κανονισμού, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με διοικητικές πρακτικές. Η ACTG μπορεί να συμβουλεύεται, σε βάση ad hoc, εξαγωγείς, μεσίτες, παρόχους τεχνικής βοήθειας και άλλους σημαντικούς παράγοντες που αφορά ο κανονισμός. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 48 του κανονισμού, η ACTG έχει συγκεκριμένο ρόλο στην προετοιμασία κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, καθώς ζητείται επισήμως η γνώμη των κρατών μελών μέσω της ATCG επί σχεδίων κατ' εξουσιοδότηση πράξεων που υποβάλλει η Επιτροπή σύμφωνα με τις αρχές που καθορίζονται στη διοργανική συμφωνία για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου.

Τα κράτη μέλη, τα οποία συνέβαλαν στη διαδικασία επανεξέτασης, αναγνώρισαν τον καίριο ρόλο που διαδραματίζει η ATCG για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής και συνεπούς εφαρμογής του κανονισμού. Συνολικά, τα κράτη μέλη θεώρησαν ότι η ATCG αποτελεί χρήσιμη πλατφόρμα για τον συντονισμό και την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών. Η ATCG θεωρείται επίσης από ορισμένα κράτη μέλη ως το φόρουμ για τη συζήτηση των προκλήσεων αναφορικά με την εφαρμογή του κανονισμού, συμπεριλαμβανομένων ζητημάτων που σχετίζονται με την επιβολή, αλλά και με τη νομική και κανονιστική ερμηνεία, καθώς και τη συνοχή και τη συνέπεια μεταξύ των εθνικών πρακτικών των κρατών μελών.

Στο πλαίσιο αυτό, δύο κράτη μέλη πρότειναν οι συνεδριάσεις της ATCG να περιλαμβάνουν παρουσιάσεις εθνικών πρακτικών, με ειδικές περιπτωσιολογικές μελέτες, ιδίως από τα κράτη μέλη που λαμβάνουν μεγαλύτερο αριθμό αιτήσεων στο πλαίσιο του κανονισμού. Τρία άλλα κράτη μέλη συνέστησαν στην ATCG να συζητά τακτικά συγκεκριμένες καταστάσεις τρίτων χωρών και να ανταλλάσσει πληροφορίες σχετικά με τη μεθοδολογία και τους δείκτες αξιολόγησης των κινδύνων για τα ανθρώπινα δικαιώματα στις χώρες προορισμού. Επισημάνθηκε επίσης ο ρόλος που διαδραματίζει η ATCG στην εποπτεία της αγοράς, μέσω τακτικών ανταλλαγών σχετικά με τις τεχνολογικές εξελίξεις, οι οποίες ενδεχομένως απαιτούν επικαιροποιήσεις των παραρτημάτων του κανονισμού. Στο πλαίσιο αυτό, ορισμένα κράτη μέλη ενθάρρυναν τη στενότερη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών, αναφέροντας ιδίως το έργο της άτυπης ομάδας εμπειρογνωμόνων. Η πτυχή αυτή επισημάνθηκε και από ορισμένες ΜΚΟ, οι οποίες είναι μέλη της άτυπης ομάδας εμπειρογνωμόνων και συμμετείχαν στη διαδικασία επανεξέτασης. Ειδικότερα, προτάθηκε να εξασφαλιστεί ουσιαστικότερη σύνδεση μεταξύ της άτυπης ομάδας εμπειρογνωμόνων και της ATCG, μεταξύ άλλων με τη διοργάνωση τακτικών παρουσιάσεων από μέλη της άτυπης ομάδας εμπειρογνωμόνων στις συνεδριάσεις της ATCG.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Ο κανονισμός θεσπίστηκε με στόχο τη δημιουργία ενός μέσου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το εμπόριο με τρίτες χώρες αντικειμένων και υπηρεσιών δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή

τιμωρία. Έχει συμβάλει αποφασιστικά στην προαγωγή του **σεβασμού της ανθρώπινης ζωής και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.**

Ο κανονισμός εξακολουθεί να καλύπτει το κενό που είχε εντοπιστεί στους ενωσιακούς ελέγχους του εμπορίου οι οποίοι βασίζονται στα ανθρώπινα δικαιώματα. **Συμβάλλει θετικά** στην εκπλήρωση του κύριου στόχου της λήψης αποτελεσματικών, συγκεκριμένων μέτρων για την καταπολέμηση των βασανιστηρίων και άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας.

Η επανεξέταση επιβεβαίωσε ότι, συνολικά, ο κανονισμός **εφαρμόζεται με ικανοποιητικό τρόπο** και εξακολουθεί να είναι κατάλληλος για τον σκοπό για τον οποίο προορίζεται. Θεωρείται αρκούντως αυστηρός, επομένως, δεν κρίνεται αναγκαία, σε αυτό το στάδιο, μια πλήρης επικαιροποίηση σε επίπεδο νομοθεσίας.

Από την άλλη πλευρά, η επανεξέταση κατέδειξε ότι οι **εθνικές πρακτικές** για την εφαρμογή του κανονισμού μπορεί να διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως όσον αφορά τις διαδικασίες στις οποίες βασίζονται οι αποφάσεις για τη χορήγηση ή την άρνηση χορήγησης αδειών εξαγωγής. Ως προς το ζήτημα αυτό, θα μπορούσε να διερευνηθεί περαιτέρω η λήψη μη νομοθετικών μέτρων για την ενίσχυση της αποτελεσματικότερης και με μεγαλύτερη συνέπεια εφαρμογής ορισμένων διατάξεων του κανονισμού.

Η Επιτροπή θα διερευνήσει τη δυνατότητα κατάρτισης **καταλόγου ελέγχου** όσον αφορά τις **αξιολογήσεις κινδύνου**, συμπεριλαμβανομένης της μεθοδολογίας για την αξιολόγηση των κινδύνων για τα ανθρώπινα δικαιώματα στις χώρες προορισμού. Θα μπορούσε επίσης να διερευνηθεί η δυνατότητα κατάρτισης ειδικού καταλόγου ελέγχου για τις **εμπορικές ή άλλες εκθέσεις και τα πρωτόκολλα των εκθέσεων**. Επιπλέον, θα ενθαρρυνθούν περαιτέρω οι ανταλλαγές βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της ATCG.

Το πεδίο εφαρμογής των αντικειμένων που καλύπτονται από τον κανονισμό θα πρέπει να συνεχίσει να συμβαδίζει με τις **τεχνολογικές εξελίξεις και τις εξελίξεις της αγοράς** και να ανταποκρίνεται στις **αλλαγές στη φύση της χρήσης, και στην κατάχρηση, του εξοπλισμού επιβολής του νόμου,** καθώς και στις **τάσεις όσον αφορά τα βασανιστήρια και άλλη κακομεταχείριση**.

Στο πλαίσιο αυτό, **η επανεξέταση επιβεβαίωσε τη συνάφεια των αντικειμένων και των υπηρεσιών που καλύπτονται από τον κανονισμό**, όπως τροποποιήθηκε με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό της Επιτροπής του Μαΐου του 2025.

Ωστόσο, κατά τη διαδικασία επανεξέτασης, αναδείχθηκε σαφώς η ανάγκη να εξασφαλιστεί **συνεχής επαγρύπνηση** και να συζητείται τακτικά η πιθανότητα περαιτέρω επέκτασης των αντικειμένων που καλύπτονται από τα παραρτήματα του κανονισμού, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες τάσεις. Μεταξύ άλλων, τα **πορίσματα** των αρμόδιων οργάνων του **ΟΗΕ** και της **Ειδικής Εισηγήτριας του ΟΗΕ για τα βασανιστήρια** και άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας θα συνεχίσουν να τροφοδοτούν την εν λόγω διαδικασία. Θα πρέπει επίσης να συνεχιστεί η προσεκτική αξιολόγηση της στάθμισης των ζητημάτων ανθρωπίνων δικαιωμάτων έναντι της ανάγκης για προστασία του εμπορίου νόμιμου **ιατροφαρμακευτικού υλικού που σώζει ζωές**, κατά την αποτίμηση της δυνατότητας (ή μη) επικαιροποίησης του φάσματος των καλυπτόμενων χημικών ουσιών.

Η Επιτροπή θα μελετήσει τη σκοπιμότητα ενός **άτυπου μηχανισμού προειδοποίησης** στο πλαίσιο της ATCG, με συστηματικότερη ανταλλαγή πληροφοριών και αναλύσεων, καθώς και ανταλλαγές σχετικά με τις τεχνολογικές εξελίξεις και τις εξελίξεις στην αγορά και τη χρήση τους από τις αρχές επιβολής του νόμου σε τρίτες χώρες. Η άτυπη ομάδα εμπειρογνωμόνων, της οποίας ο σημαντικός ρόλος στην παροχή τεχνικών συμβουλών αναγνωρίστηκε κατά τη

διαδικασία επανεξέτασης, θα μπορούσε να τροφοδοτήσει τη διαδικασία αυτή μέσω της υποβολής εκθέσεων ή προφορικών ενημερώσεων ad hoc.

Θα πρέπει να διερευνηθούν περαιτέρω τρόποι για τη στενότερη **παρακολούθηση** της **τελικής χρήσης** των αντικειμένων που εξάγονται. Υπάρχει, επίσης, περιθώριο για μεγαλύτερες **συνέργειες** μεταξύ αφενός των εργασιών παρακολούθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες και αφετέρου των ελέγχων της τελικής χρήσης των αντικειμένων και των υπηρεσιών που εξάγονται στο πλαίσιο του κανονισμού.

Αναγνωρίζεται επίσης η ανάγκη για **μεγαλύτερη διαφάνεια και λογοδοσία** (ιδίως με τη δημοσίευση ετήσιων εκθέσεων δραστηριοτήτων). Επίσης, η επανεξέταση αναδεικνύει την ανάγκη για ενίσχυση της **ανταλλαγής πληροφοριών** σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται ο κανονισμός, ιδίως σε σχέση με τη διενέργεια αξιολογήσεων κινδύνου και την πολιτική αδειοδότησης. Πρόσθετες σχετικές πληροφορίες θα μπορούσαν ενδεχομένως να ενσωματωθούν στη διαδικασία της εκπόνησης ετήσιας έκθεσης από την Επιτροπή, κατά περίπτωση, μεταξύ άλλων σχετικά με την τελική χρήση, τις παραβιάσεις και τα πρόστιμα.

Δεδομένου ότι αποτελεί το πρώτο, παγκοσμίως, νομικά δεσμευτικό κανονιστικό μέσο σε αυτόν τον τομέα, ο κανονισμός χρησίμευσε ως **παράδειγμα για την ανάπτυξη παρεμφερών μέτρων στον τομέα του εμπορίου** από τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς. Η ΕΕ θα πρέπει να συνεχίσει να μοιράζεται την πείρα της από τον κανονισμό με χώρες-εταίρους και οργανισμούς που ενδιαφέρονται να θεσπίσουν μέτρα για την πρόληψη του εμπορίου αντικειμένων που σχετίζονται με βασανιστήρια. Ως συμπρόεδρος της παγκόσμιας συμμαχίας, η ΕΕ θα συνεχίσει να στηρίζει πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση του εμπορίου ειδών που χρησιμοποιούνται για βασανιστήρια σε πολυμερές επίπεδο, μεταξύ άλλων σε φόρουμ του ΟΗΕ.